

Årsredovisning 2025

STATENS
MARITIMA OCH
TRANSPORTHISTORISKA
MUSEER

Årsredovisning 2025 för Statens maritima och transporthistoriska museer
(SMTM) Dnr 2.2-2025-1693

Omslag: SMTM tilldelades 2,3 miljoner kronor av regeringen för digitalisering av samlingarna. Samlingsenheterna har kraftsamlat – bland annat har Marinmuseum tillfälligt förstärkts med en fotograf för att få fler och bättre bilder som gör samlingarna mer sökbara och tillgängliga.

Foto: Jakob Hedlund, Marinmuseum/SMTM.

Innehåll

Överintendenten har ordet	4
Organisation	5
Resultatredovisning	6
1. Resultatbedömning samt fördelning av kostnader och intäkter.....	7
1.1 Resultatbedömning SMTM.....	8
1.2 Fördelning av kostnader och intäkter	8
1.3 Läsanvisning.....	9
2. Samlingsförvaltning	10
2.1 Analys och bedömning	11
2.2 Kvalitetsarbete.....	11
2.3 Bevarandearbete.....	13
2.4 Samlingsutveckling	14
3. Tillgängliggörande av samlingar och kunskap	15
3.1 Analys och bedömning	16
3.2 Kvalitetsarbete.....	16
3.3 Besöks- och verksamhetsutveckling	17
3.4 Publik verksamhet	20
3.5 Utställningsverksamhet.....	23
3.6 Tillgängliggörande av samlingarna	28
4. Stödja och samverka med museer och ideella organisationer	31
4.1 Analys och bedömning.....	32
4.2 Kvalitetsarbete.....	32
4.3 Utlån till museer och andra.....	33
4.4 Stöd till regionala och lokala museer	33
4.5 Forum, branschdagar och samverkan med föreningar	34
5. Kulturhistoriskt värdefulla fartyg och fordon	35
5.1 Analys och bedömning.....	36
5.2 Kvalitetsarbete.....	36
5.3 Museifartyg	37
5.4 Museitåg.....	38
5.5 K-märkning av yrkesfartyg och fritidsbåtar.....	39
5.6 Traditionsfartygsklassning	39
5.7 Fartygsstöd – bidrag till kulturhistoriskt värdefulla fartyg	40
6. Ökad kunskap	41
6.1 Analys och bedömning.....	42
6.2 Kvalitetsarbete.....	42
6.3 Bedriva forskning	43
6.4 Förmedla forskning och kunskap	44
6.5 Samverkan inom FoU-området.....	44
6.6 Marinarkeologi	45
7. Avgiftsbelagd verksamhet.....	46
7.1 Ekonomisk balans i de avgiftsbelagda verksamheterna	48
7.2 Användning av ackumulerat överskott	49
7.3 Marinarkeologisk uppdragsverksamhet	49
8. Internationellt och interkulturellt utbyte och samarbete.....	50
8.1 Internationellt utbyte och samarbete	51
8.2 Interkulturellt utbyte och samarbete.....	52
9. Kompetensförsörjning	53
9.1 Inledning	54
9.2 Attrahera och rekrytera kompetens	54
9.3 Utveckla, behålla och avveckla kompetens	55
9.4 Sjukfrånvaro	55
10. Hållbarhet.....	56
10.1 Övergripande arbete med hållbarhet	57
10.2 Hållbarhetsarbete på museerna	58
11. Övrig återrapportering.....	59
11.1 Verksamhet för den unga publiken	60
11.2 Tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning	61
11.3 Lokalkostnader	62
11.4 Bevara och tillgängliggöra kulturarvet genom digitisering och digitalisering	63
11.5 Breddad finansiering	65
11.6 Uppdrag om inordnande av verksamheten vid Statens försvarshistoriska museer.....	66
Finansiell redovisning	68
Resultaträkning	68
Balansräkning	69
Anslagsredovisning	71
Tilläggsupplysningar och noter	72
Redovisnings- och värderingsprinciper	72
Uppgifter om ledande befattningshavare	73
Noter	74
Sammanställning av väsentliga uppgifter	82
Undertecknande av årsredovisning 2025	83

Överintendenten har ordet

Statens maritima och transporthistoriska museer (SMTM) har i uppdrag att ge tillgång till och kunskap om det svenska kulturarvet inom maritim och transporthistoria – vårt gemensamma minne. Alla, oavsett bakgrund, ska uppleva att de kan göra anspråk på det kulturarv som format Sverige. Genom våra museer förmedlas kunskapsbaserade perspektiv och upplevelser av kulturarvet genom utställningar, program, digital förmedling och en lång rad andra aktiviteter. I årsredovisningen berättar vi hur vi har uppfyllt vårt uppdrag. Den ger också en bild av bredden, omfattningen och inte minst betydelsen av vår verksamhet.

Det år vi nu lämnar har varit speciellt. En stor del har präglats av arbetet med att förbereda för inordnandet av Statens försvarshistoriska museer (SFHM) i SMTM. Det har varit ett hårt och intensivt arbete som vi gjort tillsammans. Det har följt plan och många på båda myndigheterna har bidragit. Resultatet gör att vi står väl rustade inför 2026 och kan välkomna våra nya kollegor och museer in i myndigheten Statens museer för maritim-, transport- och försvarshistoria. Jag ser stora fördelar med att vi blir en och samma museimyndighet och att vi nu samlar de tre försvarshistoriska museerna hos oss – tillsammans kan vi bli starkare än var och en för sig. Samtidigt är det här en komplex och lång process. Allt kommer inte att fungera perfekt från början och arbetet kommer att kräva tid, energi och engagemang under både nästa och många år framöver.

Våra fem museer har varit välbesökta även i år. Sammanlagt har våra museer under 2025 haft cirka två miljoner anläggningsbesök och över 900 000 digitala besökare.

På våra museer är tillgänglighet en central del i verksamheten. Bland annat har Vasamuseet ett omfattande tillgänglighetsarbete: digitala resurser riktade mot förskolor, skolprogram för elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, satsningar för barn och unga med funktionsnedsättning samt samarbete med föreningar för nya svenskar.

På Vasamuseet går arbetet med att byta den yttre stöttningen enligt plan. Parallellt har projektet *Stötta Vasa* haft stor framgång i sitt fundraisingarbete.

Inom marinarkeologin har arbetet med vrak, dykningar och publik verksamhet fortsatt och *Örloggen*, en öppen databas innehållandes tusen kända svenska örlogsskepp från 1400-talets slut till mitten av 1800-talet, lanserats.

Inom järnvägsområdet har året varit händelserikt, särskilt kopplat till införandet av European Rail Traffic Management System (ERTMS), ett gemensamt, digitalt och standardiserat signalsystem för EU:s järnvägar. Tack vare gott samarbete med Trafikverket finns nu hopp om delfinansiering för att utrusta historiska lok, så att historisk tågtrafik även fortsättningsvis ska kunna köras på stamnätet.

Ett minnesvärt tillfälle under året var Maskinhistorisk dag i våra väg- och trafikhistoriska samlingar i Kjula. Evenemanget lockade många besökare, bjöd på maskiner i drift, visningar och familjeaktiviteter och visade både besökarnas engagemang och de framsteg som görs i arbetet med att ordna och utveckla samlingarna. Ett annat är bogseringen av minsveparen Bremön från Karlskrona till Beckholmen. Fartygets skick visade sig vara sämre än väntat, men transporten gick lyckligtvis bra. Det blev en tydlig påminnelse om vikten av långsiktiga vård- och underhållsplaner.

Internt har vi fortsatt arbetet med våra värderingar och arbetssätt. Vi vill genom dem skapa en organisation ”med en effektiv samarbetskultur som kännetecknas av tillit, nyfikenhet och ansvarstagande”. Vi gör detta för att bli ännu bättre på att utföra vårt uppdrag och leverera värde till dem vi är till för – medborgarna, våra besökare och hela det omgivande samhället.

Något som vi också alltid har med oss är all den kunskap och det stora engagemang som finns inom myndigheten och det intresse som vi möter hos besökare, vänföreningar, ideella krafter och andra samarbetsparter.

Sammanfattningsvis har det varit ett innehållsrikt år med stora utmaningar, viktiga framsteg och många skäl till stolthet – och mycket arbete återstår framöver. Jag ser fram mot att under 2026 fortsätta det arbetet tillsammans.

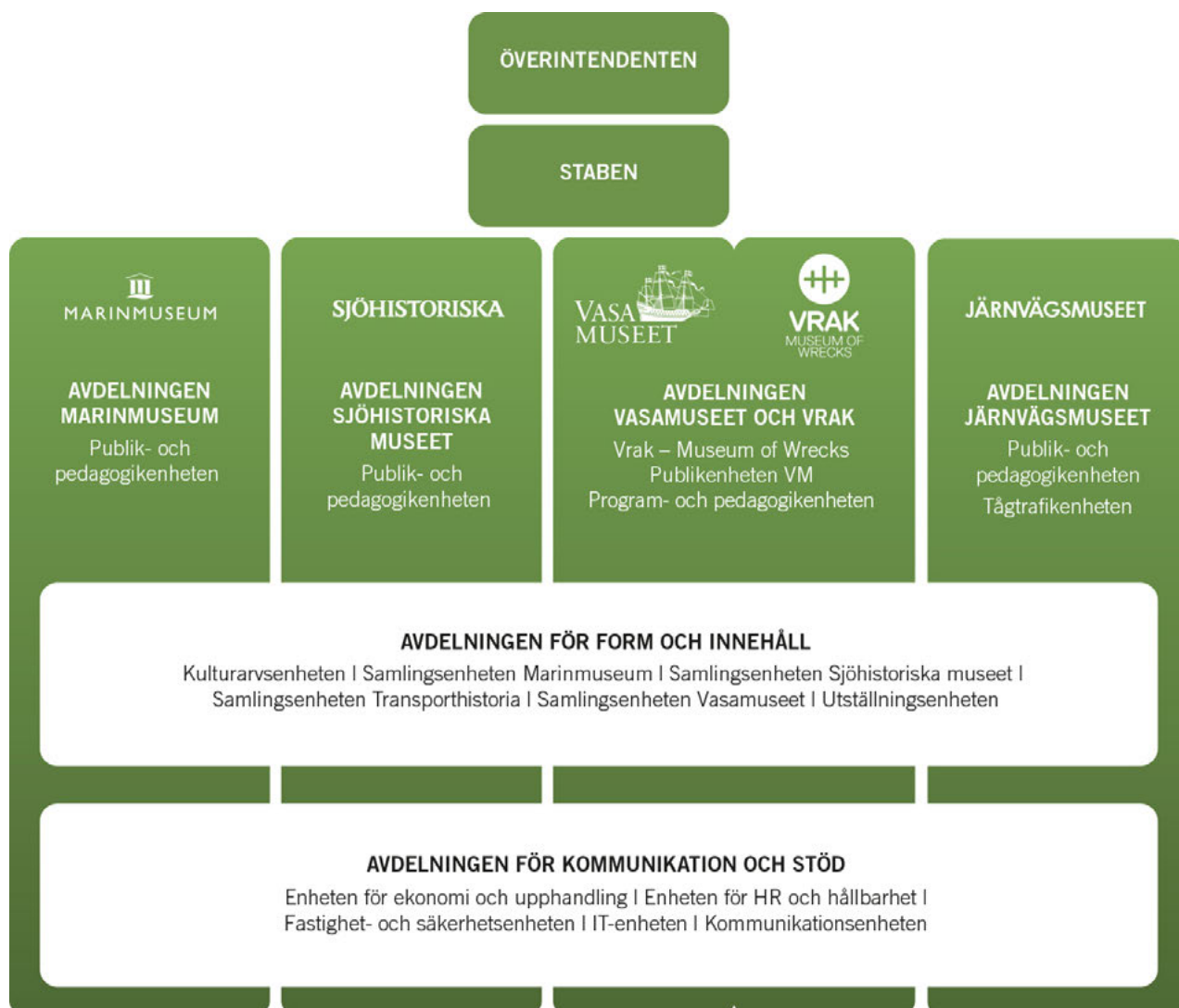
Foto: Emil Schön.

Lars Amréus
Överintendent

Organisation

Statens maritima och transporthistoriska museer (SMTM) är en statlig myndighet som arbetar med att bevara, utveckla och öka kunskapen om det maritima och transporthistoriska kulturarvet. SMTM driver och utvecklar Marinmuseum i Karlskrona, Sjöhistoriska museet, Vasamuseet och Vrak – Museum of Wrecks i Stockholm samt Järnvägs museet i Gävle. Antalet årsarbetskrafter på SMTM under 2025 var 267 personer. Motsvarande siffra för 2024 var 256 personer.

Verksamheten ska vidga människors världsbild och vara en angelägenhet för alla i samhället. SMTM:s hörnstenar är kunskap som förändrar, oförglömliga upplevelser och engagemang. Myndigheten är miljöcertifierad enligt ISO 14001. SMTM har organiserat verksamheten enligt följande uppdelning:

Resultatredovisning

1. Resultatbedömning samt fördelning av kostnader och intäkter

I mars öppnade utställningen *I liv och död* på Vasamuseet. Den berättar om och levandegör några av de människor som dog ombord på skeppet Vasa den 10 augusti 1628. Utställningen bygger på museets egen forskning samt långåriga samarbeten med forskare från olika universitet inom DNA-, isotop- samt osteologisk forskning. Foto: Lovisa Brämning, Vasamuseet/SMTM.

1.1 Resultatbedömning SMTM

SMTM bedömer att myndigheten under 2025 har genomfört uppgifter och uppdrag enligt instruktion, regleringsbrev och särskilda uppdrag från regeringen. Myndigheten bedömer även att verksamhetens resultat har hållit hög kvalitet. Nedan följer en kort sammanfattning per instruktionsenlig uppgift:

- SMTM bedömer att myndighetens samlingsförvaltning håller hög kvalitet. Bedömningen baseras bland annat på att de uppsatta kvalitetsmålen i allt väsentligt nåtts och att myndigheten bedriver ett systematiskt arbete med att utveckla tillgängliggörandet och bevarandet av samlingarna.
- SMTM bedömer att myndighetens arbete med att tillgängliggöra samlingarna och förmedla kunskap och upplevelser om det maritima och transporthistoriska kulturarvet genom publik verksamhet håller hög kvalitet. Bedömningen baseras bland annat på att myndighetens museer har höga värden vid NPS-mätningar, samt att myndigheten har lyckats väl med att utveckla den digitala publika verksamheten.
- SMTM bedömer att myndighetens stöd till andra museer samt samarbeten med föreningar och andra ideella organisationer fungerar väl. Bedömningen baseras bland annat på resultat från utvärderingar av nätverksträffar och att myndighetens arbete med utlån ur samlingarna fungerat väl.
- SMTM bedömer att myndighetens arbete med att bevara och bruka kulturhistoriskt värdefulla fartyg och fordon håller hög kvalitet. Bedömningen baseras bland annat på myndighetens kvalitetsarbete med planer för bevarande och brukande samt arbete med k-märkning av kulturhistoriskt värdefulla fartyg och fritidsbåtar som stimulerar till bevarande och brukande.
- SMTM bedömer att insatserna för att öka kunskapen samt höja kvaliteten i forskningen varit goda. Bedömningen baseras bland annat på att myndighetens uppsatta kvalitetsmål för att öka kunskapen samt höja kvaliteten i forskningen huvudsakligen uppnåtts och att SMTM bedrivit ett efterfrågat marinarkeologiskt arbete.

1.2 Fördelning av kostnader och intäkter

SMTM:s totala kostnader och intäkter har fördelats per instruktionsenlig uppgift, se tabell 1.

För den instruktionsenliga uppgiften 1 Samlingsförvaltning har kostnaderna ökat under 2025 jämfört med 2024, vilket förklaras av att samlingsförvaltningens andel av myndighetens totala overhead-kostnader har ökat. Lönebidragen har minskat jämfört med 2024.

För den instruktionsenliga uppgiften 2 Tillgängliggörande har kostnaderna ökat med cirka 28,8 miljoner kronor under 2025 jämfört med 2024. Cirka nio miljoner kronor kan förklaras av direkta personalkostnader, beroende på att myndigheten växer. Resterande kostnadsökning förklaras av att andelen av myndighetens totala overhead-kostnader har ökat.

Övriga intäkter för uppgiften 2 Tillgängliggörande har ökat med cirka 28,6 miljoner kronor under 2025 jämfört med 2024. Främsta förklaringen till det är fler besökare och därmed ökade intäkter för entréavgifter, där Vasamuseet står för den största ökningen, cirka 10,5 miljoner kronor, och Vrak för cirka 2,6 miljoner kronor. Fler besökare på Vasamuseet och Vrak har också bidragit till ökade intäkter i butikerna. På Vasamuseet ses en ökning med cirka 4,7 miljoner kronor och på Vrak cirka 0,2 miljoner kronor. Utöver detta har Riksbankens Jubileumsfond bidragit med tio miljoner

kronor till projektet *Stötta Vasas stödkonstruktion*. Även Vasamuseets intäkter från fundraising har ökat jämfört med föregående år och uppgår till drygt 4,2 miljoner kronor 2025 att jämföra med knappt 1,7 miljoner kronor 2024.

På Marinmuseum är intäkter för entréavgifter, butiksförsäljning och bokade grupper i nivå med 2024. Programverksamhet och rumsuthyrning¹ är något bättre under 2025 jämfört med 2024.

Sjöhistoriska museet har något ökade intäkter för entréavgifter, seglarkurser, programverksamhet och butiksförsäljning, däremot något lägre intäkter som avser rumsuthyrning jämfört med 2024.

Järnvägmuseet har minskade intäkter för entréavgifter jämfört med 2024, men något ökade intäkter för tågtrafik och rumsuthyrning.

Att intäkter av anslag är högre 2025 jämfört med 2024 beror framför allt på att fler persondagar har fördelats till den instruktionsenliga uppgiften 2 Tillgängliggörande.

Kostnaderna för den instruktionsenliga uppgiften 3 Stödja och samverka har ökat något, vilket förklaras av att andelen av myndighetens totala overhead-kostnader har ökat.

¹ För alla museer gäller att för varje rumsuthyrning ingår ett musealt inslag.

För den instruktionsenliga uppgiften 4 Fartyg och fordon har kostnaderna ökat med cirka 3,6 miljoner kronor, vilket främst förklaras av att minsveparen Bremön bogserats från Karlskrona till Stockholm för att genomgå reparationer. Dessutom ses ökade kostnader för bevarande av de transporthistoriska samlingarna under 2025 jämfört med 2024, där delar av de väg-

och trafikhistoriska samlingarna i Kjula under året har förberetts inför framtida flytt till nya magasinlokaler. För den instruktionsenliga uppgiften 5 Ökad kunskap har både kostnader och övriga intäkter minskat jämfört med föregående år, vilket kan förklaras av färre externa projekt, men också av lägre kostnader och övriga intäkter i vissa pågående projekt.

Tabell 1 Fördelning av kostnader och intäkter per instruktionsenlig uppgift (tkr)

Instruktion enligt uppgift	2025			2024			2023		
	Kostnader	Intäkter av anslag	Övriga intäkter	Kostnader	Intäkter av anslag	Övriga intäkter	Kostnader	Intäkter av anslag	Övriga intäkter
1 Samlingsförvaltning	93 485	35 867	392	89 780	35 347	682	108 769	35 431	832
2 Tillgängliggörande	351 251	119 269	313 467	322 417	117 539	284 853	257 241	117 818	240 787
3 Stödja och samverka	14 417	12 915	18	13 412	12 728	9	11 942	12 758	16
4 Fartyg och fordon	35 642	16 226	1 184	32 068	15 991	1 298	36 149	16 029	1 251
5 Ökad kunskap	18 794	12 447	2 881	26 553	12 266	5 837	28 046	12 295	6 562
Summa	513 589	196 724	317 942	484 229	193 870	292 679	442 147	194 331	249 448

1.3 Läsanvisning

Resultatredovisningen disponeras efter myndighetens uppgifter enligt förordning (2007:1198) med instruktion för SMTM (avsnitten 2–8). I avsnitt 9 återfinns redovisning av arbetet med strategisk kompetensförsörjning i enlighet med förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag. SMTM:s arbete med hållbarhet redovisas i avsnitt 10. Återrapporteringskrav som regeringen har angivit i regleringsbrev för budgetåret 2025 avseende SMTM, samt i regeringsuppdrag återfinns huvudsakligen i avsnitt 11.

2. Samlingsförvaltning

Den 31 januari 2025 tog Marinmuseum emot den första Natoflaggan som hissades på Marinbasen efter Sveriges inträde i Nato. Flaggan blir ett symboliskt och historiskt föremål i museets samlingar, och markerar en stor försvarspolitisk förändring i Sveriges moderna historia. Foto: Jakob Hedlund, Marinmuseum/SMTM.

Myndigheten ska särskilt vårda, förteckna, vetenskapligt bearbeta och genom nyförvärv berika de samlingar som har anförtratts myndigheten.

Beskrivning

SMTM:s samlingar på Marinmuseum, Sjöhistoriska museet, Vasamuseet samt Järnvägs museet och de transporthistoriska samlingarna berättar om det svenska maritima och transporthistoriska kulturarvet. Samlingarna har stor bredd med allt från marinarkeologiskt material, modeller, textilier och vapen till ritningar och fotografier.

Flygplan, väg- och järnvägsfordon, fartyg och fritidsbåtar ingår i samlingarna, vilket gör dem mycket komplexa. Samlingarna innehåller cirka 166 000 föremål, cirka 1 850 000 fotografier, cirka 97 000 ritningar, cirka 35 000 volymer arkivsamlingar och cirka 96 000 böcker.

2.1 Analys och bedömning

SMTM bedömer att myndighetens arbete med samlingsförvaltning håller en hög kvalitet och att myndigheten uppfyller sin uppgift enligt instruktion för verksamhetsområdet. Bedömningen baseras på följande grunder:

- att myndigheten i huvudsak har uppfyllt sina fyra kvalitetsmål för området samlingsförvaltning, se avsnitt 2.2,
- att myndigheten aktivt arbetar med att utveckla styrning och rutiner för samlingsförvaltningens processer, se avsnitt 2.2,

- att myndigheten bedriver ett systematiskt utvecklingsarbete för alla samlingars magasin-lokalerna, se avsnitt 2.3,
- att myndigheten utvecklar samlingarna genom gallringar och insamlingar som följer fastställda processer, se avsnitt 2.4.

De utmaningar SMTM har i samlingsförvaltningsarbetet är främst kopplade till de magasin- och arkivlokaler där samlingarna bevaras. Lokalerna håller inte i alla stycken en tillfredsställande kvalitet. Planering pågår på samtliga samlingsenheter för att utveckla eller byta magasin- och arkivlokaler.

2.2 Kvalitetsarbete

SMTM arbetar systematiskt med att höja kvaliteten i samlingsförvaltningen. För att följa upp detta finns ett antal kvalitetsmål:

1. årlig genomlysning av en av processerna som ingår i samlingsförvaltningen,
2. 100 procent av de insamlade föremålen ska följa fastställd insamlingsprocess,
3. minst 90 procent av de föremål som omfattas av de årliga stickproven ska ha korrekt placering angiven,
4. andelen av de digitala samlingarna som uppnår grundläggande kvalitetsnivå ska öka jämfört med tidigare år.

Det första kvalitetsmålet handlar om att varje år ta fram eller revidera riktlinjer och/eller rutiner för minst en process i samlingsförvaltningen med utgångspunkt

i den internationella standarden Spectrum, se tabell 2. Styr dokumenten tas fram gemensamt i myndigheten och skapar ett enhetligt sätt att hantera de olika momenten inom samlingsförvaltningen för att minska personberoende. Under 2025 har fokus varit på processen förflyttning och placering av samlingar, en angelägen process i och med de kommande magasin-flyttarna i myndigheten. Riktlinjer och rutiner för processen har tagits fram. Målet är därmed uppnått.

De nya riktlinjerna och rutinerna skapar bättre kontroll över flyttprocessen samt stärker kravet på att alltid ha en uppdaterad placering för samlingarna. Dessutom har myndigheten tagit ett steg framåt i användandet av streckkoder för att underlätta de kommande flyttprocesserna.

Tabell 2 Översyn av samlingsförvaltande processer utifrån Spectrum

Process	Aktuellt år för vidtagen åtgärd
Inkommande objekt (insamling)	2024: Uppdaterat styrdokument 2020: Tagit fram styrdokument
Förvärv och accession (insamling)	2024: Uppdaterat styrdokument 2023: Uppdaterat rutindokument 2020: Tagit fram styrdokument och rutindokument
Kontroll av placering och förflyttning	2025: Tagit fram styrdokument och rutindokument
Beståndsinventering	
Katalogisering	
Utlämnning av objekt	
Inlån	2024: Uppdaterat styrdokument 2020: Tagit fram styrdokument och rutindokument
Utlån	2024: Uppdaterat styrdokument 2023: Uppdaterat rutindokument 2020: Uppdaterat styrdokument 2017: Tagit fram styrdokument och rutindokument
Planering av dokumentation	
Tillståndskontroll och teknisk bedömning	
Samlingsvård och konservering	
Ekonomisk värdering	2017: Tagit fram rutindokument
Försäkring och utställningsgaranti	
Katastrofplanering för samlingar	2022: Tagit fram styrdokument och rutindokument
Skada och förlust	
Deaccessioner och avyttring (gallring)	2024: Uppdaterat styrdokument 2020: Uppdaterat styrdokument 2018: Tagit fram styrdokument och rutindokument
Hantering av rättigheter (upphovsrätt)	2021: Tagit fram styrdokument och rutindokument
Reproduktion	
Användning av samlingar	2024: Tagit fram styrdokument och rutindokument
Samlingsöversyn	
Granskning (revision)	2020: Uppdaterat rutindokument 2017: Tagit fram rutindokument

Samlingarna vid SMTM utvecklas genom insamling och gallring. Styrdokument anger hur detta arbete ska gå till och målsättningen är att 100 procent av de insamlade föremålen ska följa den fastställda insamlingsprocessen. Under 2025 var siffran 99 procent, vilket förklaras av en avvikelse vid Järnvägmuseet, där ett fåtal föremål i ett uppordningsprojekt registrerats innan ett insamlingsärende upprättats. Målet är med andra ord inte helt uppnått. Avvikelsen kommer att åtgärdas under 2026.

Det tredje kvalitetsmålet handlar om spårbarhet och ordning i samlingarna. Detta mäts i årliga stickprovs-kontroller i föremålssamlingarna där föremålens placering kontrolleras i förhållande till databasen. Målet är att 90 procent av de kontrollerade föremålen ska ha korrekt placeringsinformation. Under 2025 hade 92 procent av de kontrollerade föremålen rätt placering. Därmed är kvalitetsmålet uppfyllt.

Det fjärde kvalitetsmålet handlar om informationen om de digitala samlingarna. Samlingar kan variera stort när det gäller metadata i samlingsförvaltningssystemet. Här har myndigheten under ett antal år gjort löpande kvalitetshöjande insatser. För att bättre kunna planera och följa upp dessa förbättringsinsatser tog myndigheten under 2024 fram ett nytt mål för samlingarna i myndighetens samlingsdatabas. Målet är att andelen av de digitala samlingarna som uppnår grundläggande katalogiseringsnivå/ kvalitetsnivå ska öka jämfört med tidigare år. Tabell 3 visar att katalogiseringskvaliteten ökat under året rörande de flesta av samlingarna, och att det fjärde målet med andra ord är uppnått. Resultatet visar dock att det finns ett stort utvecklingsbehov. Detta är ett långsiktigt och tidskrävande arbete, men viktigt för att digitaliseringen ska uppnå sin fulla potential.

Tabell 3 Andel av de digitala samlingarna som uppnår grundläggande kvalitetsnivå 2024¹

Museum /Samling	Föremål		Foto		Ritningar	
	2025	2024	2025	2024	2025	2024
Marinmuseum	57 %	57 %	3,77 %	2,75 %	0,35 % ²	34 %
Sjöhistoriska museet	27 %	25 %	0,37 %	0,33 %	0,02 %	0,02 %
Vasamuseet	75 %	62 %	0 % ²	0,26 %	-	-
Järnvägmuseet	89 %	76 %	0,93 %	0,67 %	0 %	0 %
Civilflygsamlingarna	99 %	98 %	35 %	29 %	-	-
Väg- och trafikhistoriska samlingarna	76 %	70 %	27 %	27 %	-	-

1) 2024 är första året SMTM mäter andelen av de digitala samlingarna som uppnår grundläggande kvalitetsnivå, därav att det inte finns uppgift för tidigare år.

2) Siffran är inte jämförbar med 2024 då metod för framtagandet är ny för 2025.

2.3 Bevarandearbete

SMTM:s prioriterade satsning gällande ändamålsenliga magasins- och arkivlokaler har varit tongivande inom bevarandeområdet för samtliga museisamlingar under året. Lokalprogram har tagits fram för att identifiera behov och krav på nya magasin och arkiv för de samlingar som har behov att flyttas från befintliga lokaler. Arbetet som SMTM bedrivit de senaste åren kring ändamålsenliga magasinlokaler för de transport-historiska samlingarna samt delar av Vasamuseets samlingar har resulterat i sondering efter en ny magasinlösning.

Det säkerhetspolitiska läget i omvärlden fortsätter också att prägla verksamheten. Upprättandet av evakuerings- och restvärdesplaner för magasin-lokalerna pågår och har på vissa håll färdigställts. Under året har myndigheten också haft löpande kontakter med Riksantikvarieämbetet kring deras uppdrag om evakueringslokaler för museisektorn.

På **Marinmuseum** har förberedelser för ett nytt magasin präglat samlingsförvaltningen. Ett lokal-program med kravspecifikation har tagits fram inför nästa steg att hitta ny lokal. Uppordningsarbetet i magasinerna har fortsatt, men fortfarande finns stora mängder oregistrerade föremål som under tidigare år placerats i magasinerna utan åtgärd. Viss mängd registreras i samlingarna, men största mängden sorteras ut för överföring², försäljning eller destruktion.

Bevarandearbetet har haft särskilda utmaningar under året eftersom ett av magasinerna har varit avstängt på grund av behov av kontroll gällande förekomsten av explosiver i samlingarna. Stöd kunde erhållas av Totalförsvarets forskningsinstitut och materialet hante-rades efter gällande regelverk. Magasinet kommer att

genomgå en renovering eftersom det är ett skyddsrum och ingår i den nationella upprustningen av sådana. Förberedelser för att omhänderta riskerna i samband med en sådan renovering i ett museimagasin har inletts, bland annat har visst material flyttats ut för att skapa uppställningsytor.

På **Sjöhistoriska museet** har ett prioriterat område varit uppordning i ett av föremålsmagasinen, där merparten av de cirka 7 000 föremålen blivit invente-rade, fotograferade och fått förbättrad förvaring. Arbetet har varit ett viktigt led i förberedelse inför flytt till nytt magasin. Satsningen har möjliggjorts av bland annat stöd från museets vänförening Sjöhistoriskas Vänner.

I fotoarkivet har arbetet med den stora negativ-samlingen avslutats. Negativen har inventerats, förtecknats och packats om i syrafria kuvert för tillfällig förvaring hos Riksarkivet. Nya lokaler med särskild klimatisering kommer att sökas för arkiven då loka-lerna på Sjöhistoriska museet inte är tillräckliga för att säkerställa ett långsiktigt bevarande.

På **Vasamuseet** pågår sedan ett antal år tillbaka projektet *Stötta Vasa* vars syfte är att med en ny inre och yttre stödkonstruktion säkerställa skeppets fort-satta bevarande för framtida generationer. Under året har den nya stödkonstruktionens yttre del kommit halvvägs, 13 av de 27 vaggorna är monterade. Parallellt med detta har arbetet med detaljprojektering av den inre stöttningen fortsatt. Under året har även golvet under skeppet förstärkts. Förstärkningen är nödvändig för att klara de punktlaster som den nya stöttningen orsakar. En upphandling av generalkonsult för projekt- och bygglösning har genomförts under året.

² Att material överförs till annan part, exempelvis som gåva.

Ett fokusområde under året har varit att förbättra ordning och förvaring av föremålen i pontonmagasinet. Då rätt klimat är av särskild vikt för samlingarna har förbättringsåtgärder kring detta vidtagits, bland annat genom installation av klimatövervakning i ett av magasinerna.

I **Järnvägmuseets samlingar** har det inventerings- och uppordningsarbete som startade 2024 skapat bättre förutsättningar för bevarande. Bland annat har ett hundratal pallar packats och transporterats till mellanförvaring i myndighetens tillfälliga magasin i Rosersberg.

För de **väg- och trafikhistoriska samlingarna** har allt arbete under året handlat om förberedelse inför framtida flytt till nya magasinlokaler.

Vid **civilflygsamlingarna** har ett stort uppordningsprojekt pågått i ett av magasinerna. En utmaning har varit föremål med batterier och farliga ämnen. Samtliga föremål har därför riskbedömts och brandfarliga och skadliga ämnen liksom batterier har avlägsnats. Allt material är nu rengjort, packat, vägt och mätt för att kunna hålla en hög säkerhet vid den framtida flytten till nya magasinlokaler. Pallar har även märkts med streckkoder för en bättre logistik vid förflyttningar.

2.4 Samlingsutveckling

Antalet nyförvärv till myndighetens samlingar uppgick under 2025 till 448 accessioner samt böcker till biblioteken, se tabell 4. I jämförelse med 2024 har mängden nyförvärv till samlingarna minskat, vilket beror på att antalet insamlade böcker till biblioteken varit färre under året jämfört med tidigare år.

Antal gallrade föremål ur de registrerade samlingarna uppgick till 605 objekt vilket är en betydande ökning sedan föregående år. Ökningen återfinns framför allt i Järnvägmuseets samlingar samt i de väg- och trafikhistoriska samlingarna, där arbete med gallring av dubletter och föremål utan proveniens eller relevans bedrivits. Utöver rena gallringar har en stor mängd oregistrerat material avyttrats som ett led i uppordningsarbetet inför kommande magasinflyttar.

Tabell 4 Nyförvärv till samlingar och bibliotek, samt gallring av objekt

	2025	2024	2023
Antal nyförvärv ¹	448	613	328
Antal gallrade objekt ²	605	20	2

1) Antal nyförvärv anges i antal accessioner. En accession kan innehålla ett eller flera föremål, foton, arkivalier eller raritetsböcker.

2) Gallring av objekt avser endast samlingar, inte bibliotek.

Till **Marinmuseums samlingar** har material kopplat till Sveriges Natointräde tillförts, en historisk viktig händelse i svensk försvarshistoria. Det rör bland annat den första Natoflaggan som hissades på Marinbasen i Karlskrona samt en dagbok som besättningen ombord minröjningsfartyget HMS Ulvön och korvetten HMS Nyköping fört under de första Natouppdragen för marinen.

Till **Sjöhistoriska museets samlingar** har en oljemålning av Joseph Petterson Helin (1746–1809) förvärvats med stöd av museets vänförening Sjöhistoriskas Vänner. Verket skildrar fartyg och verksamhet vid skeppsvarvet Terra Nova, vilket var ett av de största i Stockholm under 1700-talet. Målningen kompletterar och knyter an till flera av museets befintliga föremål och arkiv.

Till **Vasamuseets** samling har ett så kallat fyllfat (även kallat tvåhandsskopa) som användes vid utgrävningen av skeppet Vasa tillförts. Fyllfatet berikar samlingen genom att bättre belysa den arkeologiska utgrävningen av Vasa.

Inom de **transporthistoriska samlingarna** har flera nyförvärv gjorts under året, bland annat har den så kallade kungavagnen kompletterats med en bäddsoffa som hörde till vagnens ursprungliga möblemang från Gustaf V:s tid.

3. Tillgängliggörande av samlingar och kunskap

Unga visar Vasa är ett projekt där nyanlända ungdomar får fördjupa sig i skeppet Vasas historia, museets samlingar och berättandet som hantverk och blir Vasa-guider för en dag. Temat var textilier då och nu, inspirerat av museets dräkt- och textilforskning. Årets klass kom från S:t Botvids gymnasium i Botkyrka, Stockholm.
Foto: Nelly Bachner, Vasamuseet/SMTM.

Myndigheten ska särskilt hålla ett urval av samlingarna tillgängligt för allmänheten samt driva och stödja utställningsverksamhet och annan pedagogisk verksamhet.

Beskrivning

Myndigheten berättar om det maritima och transport-historiska kulturarvet och tillgängliggör samlingarna för allmänheten genom utställningar, pedagogiska program,

publika aktiviteter såsom visningar och programverksamhet samt via digitala plattformar, exempelvis museernas webbplatser, DigitaltMuseum och KulturPunkt.

3.1 Analys och bedömning

SMTM bedömer att myndighetens arbete med tillgängliggörande av samlingar och kunskap håller en hög kvalitet och att myndigheten uppfyller sin uppgift enligt instruktion för verksamhetsområdet. Bedömningen baseras på följande grunder:

- att besökarna i hög grad är nöjda med museibesöket, se avsnitt 3.2,
- att myndighetens uppsatta kvalitetsmål för digitalt tillgängliggörande av samlingarna uppfyllts, se avsnitt 3.2,

- att myndigheten har lyckats väl med att utveckla den digitala publika verksamheten, se avsnitt 3.4.2,
- att myndigheten har lyckats väl med att visa ett urval ur samlingarna i de fem museernas utställningar, se 3.5,
- att intresset för att ta del av myndighetens digitala samlingar är stort, se avsnitt 3.6.

3.2 Kvalitetsarbete

3.2.1 Besökarnas upplevelse

En del i SMTM:s kvalitetsarbete utgörs av publikundersökningar som dels möjliggör en bedömning av om myndigheten lyckats i sitt uppdrag, dels utgör en grund för att utveckla verksamheten.

Under året har en utveckling av publikundersökningarna skett genom införandet av den myndighetsgemensamma kvalitetsindikatorn Net Promoter Score (NPS) och frågan ”Hur troligt är det att du skulle rekommendera museet till en vän?”. Skalan sträcker sig från -100 till +100. Ett resultat över 0 betraktas som bra, ett värde över 20 som mycket bra och ett värde över 50 som utmärkt.

Samtliga museer genomför även kompletterande besöksupplevelsemätningar i syfte att utvärdera och utveckla verksamheten, till exempel genom frågor om i vilken omfattning besökaren lärt sig något eller möjliga förbättringsområden.

Under 2025 hade **Marinmuseum** ett genomsnittligt NPS-värde på 38, vilket är något lägre än 2024 då värdet uppgick till 47. Värdena under 2025 har dock

varierat. De perioder då vissa utställningsytor varit stängda för renovering och nyproduktion var mätvärdena lägre.

Sjöhistoriska museets genomsnittliga NPS-värde under året uppgick till 49. Museet har under året utvecklat metoden för svarsinsamlandet, bland annat genom att möjliggöra för besökarna att registrera sina svar direkt i en surfplatta i stället för som tidigare på en pappersblankett.

Vasamuseet uppnådde under 2025 ett NPS-värde på 86, vilket är exceptionellt bra. Värdet kan också sättas i relation till den jämförbara undersökningen som genomfördes 2019 där NPS-värdet var 69. Framför allt är det de internationella turisterna som drivit upp NPS-värdet.

Vrak – Museum of Wrecks NPS-värde uppgick till 28 under 2025, vilket är en ökning jämfört med 2024 då värdet var 25.

Järnvägs museet kommer att påbörja mätning av besöksupplevelsen utifrån den myndighetsövergripande kvalitetsindikatorn under 2026.

3.2.2 Tillgängliggörande av samlingarna digitalt

En del av kvalitetsarbetet gällande tillgängliggörande rör de digitala samlingarna. Där finns två målsättningar:

1. minst 80 procent av de publicerade posterna på DigitaltMuseum ska vara försedda med bild,
2. minst 90 procent av de publicerade posterna på DigitaltMuseum ska vara rättighetsmärkta.

Båda målen speglar hur väl samlingarna är öppna för vidareanvändning av andra parter. Under 2025 hade 94 procent av de publicerade posterna bild, vilket når målet.

Utfallet för det andra målet 2025 blev 91 procent, vilket är detsamma som året innan och också i enlighet med målet.

3.3 Besöks- och verksamhetsutveckling

3.3.1 Förändringar i besöksutveckling

UR SMTM:S REGLERINGSBREV FÖR 2025

Statens maritima och transporthistoriska museer ska redovisa förändringar i besöksutvecklingen i förhållande till tidigare år.

Det totala antalet verksamhetsbesök för SMTM under 2025 var cirka 1,8 miljoner, och antalet anläggningsbesök drygt två miljoner. Detta är i stort sett överensstämmande med besöken 2024, se tabell 5. I tabellerna 5–10 redovisas utvecklingen för respektive museum.

Alla museerna arbetar aktivt med att på olika sätt skapa attraktiva erbjudanden. Det handlar dels om att erbjuda intressanta programverksamheter och utställningar, dels om olika erbjudanden i form av varianter av årskort, kombibiljetter samt öppet-hållanden under hög- respektive lågsäsonger.

Under året har den första fasen av införande av nytt bokningssystem genomförts för myndighetens samtliga museer. Systemet möjliggör en effektivare kundhantering, bland annat genom automatisk fakturering.

Tabell 5 Antal besök SMTM

	2025	2024 ¹	2023
Antal verksamhetsbesök samtliga museer	1 780 078	1 787 329	1 549 802
Antal anläggningsbesök samtliga museer ²	2 049 024	2 059 152	1 812 013

1) Under 2024 har besök till Järnvägs museet tillkommit.

2) Vasamuseet mäter endast verksamhetsbesök.

3.3.2 Besöksutveckling per museum

Marinmuseum hade under 2025 cirka 117 400 verksamhetsbesök, se tabell 6. Detta är en liten ökning, mindre än en procent, jämfört med 2024. Även antalet anläggningsbesök har ökat något. Museets besöks-

siffror har ett säsongsbetonat mönster som tydligt följer turismen till Karlskrona och Blekinge, vilket bland annat innebär att museet tar emot den största andelen av besökare under sommaren.

Tabell 6 Besök Marinmuseum

	2025	2024	2023
Antal verksamhetsbesök	117 364	116 840	119 385
– varav vuxna	83 116	81 660	82 453
– varav barn och unga under 19 år	34 248	35 180	36 932
Andel kvinnor ¹	40 %	39 %	43 %
Andel män ¹	47 %	47 %	57 %
Andel som uppgett annan könsidentitet än man eller kvinna	13 %	-	-
Andel besök från Sverige ¹	48 %	51 %	66 %
Andel besök från utlandet ¹	52 %	49 %	34 %
Antal anläggningsbesök	217 851	215 174	224 353

1) Baseras på de besökare som besvarat museets besöksundersökning.

Sjöhistoriska museet hade under året cirka 136 550 verksamhetsbesök, se tabell 7. Detta är en minskning med cirka 16 procent jämfört med 2024. Även anläggningsbesöken har haft en liknande minskning. Förklaringen till minskningen är att museet under

2025 haft färre stora publikdragande arrangemang. Även fartygen hade betydligt färre besökare än förra året, vilket bland annat berodde på färre arrangemang med och kring fartygen jämfört med 2024.

Tabell 7 Besök Sjöhistoriska museet

	2025	2024	2023
Totalt antal verksamhetsbesök	136 551	162 810	117 463
– varav vuxna	100 791	121 931	86 737
– varav barn och unga under 19 år	35 760	40 879	30 726
Andel kvinnor ¹	39 % ²	55 %	55 %
Andel män ¹	53 % ²	42 %	42 %
Andel som uppgett annan könsidentitet än man eller kvinna ¹	8 %	2 %	1 %
Andel besök från Sverige ¹	60 %	36 %	65 %
Andel besök från utlandet ¹	40 %	64 % ³	35 %
Antal anläggningsbesök	195 028	224 416	179 192

1) Baseras på de besökare som besvarat museets besöksundersökning.
2) Skillnaden i andelar jämfört med tidigare år kan bero på att ny mätmetod.
3) Den höga andelen internationella besök 2024 är något missvisande och härrör från att majoriteten, cirka 65 procent av besöksenkäterna, var ifyllda på fartygspiren, som dock enbart motsvarar cirka 40 procent av museets totala verksamhetsbesök.

Vasamuseet hade under 2025 cirka 1,36 miljoner verksamhetsbesök, se tabell 8. Detta är en liten ökning jämfört med 2024.

Vasamuseet har historiskt en övervägande andel utländska besökare, och så var fallet även 2025 då andelen uppgick till 85 procent. Den största andelen av de utländska besökarna kommer från USA, Tyskland och Storbritannien.

Tabell 8 Besök Vasamuseet

	2025	2024	2023
Totalt antal verksamhetsbesök ¹	1 359 250	1 353 503	1 246 986
– varav vuxna	1 119 772	1 107 524	1 022 911
– varav barn och unga under 19 år	239 478	245 979	224 075
Andel kvinnor ²	47 %	40 %	39 %
Andel män ²	53 %	53 %	54 %
Andel som uppgett annan könsidentitet än man eller kvinna ²	0,3 %	-	-
Andel besök från Sverige ²	15 %	25 %	23 %
Andel besök från utlandet ²	85 %	75 %	77 %

1) Vasamuseet anger enbart verksamhetsbesök. Övriga besök i byggnaden, till exempel i butik och entréhall (anläggningsbesök), är i dagsläget inte mätbara.

2) Baseras på de besökare som besvarat museets besöksundersökning.

Vrak – Museum of Wrecks hade cirka 100 000 verksamhetsbesök och cirka 209 000 anläggningsbesök under 2025, se tabell 9. Detta är en ökning med cirka 32 procent respektive cirka 13 procent jämfört med 2024.

Den stora ökningen kan främst förklaras av den tillfälliga utställningen *Vikings Before Vikings*, men även av ett långsiktigt och systematiskt arbete med besöksutveckling. Arbetet har bland annat omfattat en strategisk satsning på marknadsföring, försäljning av

kombibiljetter i samarbete med Vasamuseet samt nya samarbeten med återförsäljare.

Under 2025 utgjorde utländska besökare cirka 79 procent av det totala antalet besök. Ökningen av antalet utländska besök jämfört med 2024 är främst kopplad till den ökade försäljningen av kombibiljetter som har visat sig särskilt attraktiva för internationella besökare. De största besöksgrupperna kom från Tyskland, USA och Storbritannien.

Tabell 9 Besök Vrak – Museum of Wrecks

	2025	2024	2023
Totalt antal verksamhetsbesök	100 070	75 774	65 968
– varav vuxna	83 708	61 635	52 393
– varav barn och unga under 19 år	16 362	14 139	13 575
Andel kvinnor ¹	40 %	40 % ²	40 %
Andel män ¹	50 %	48 % ²	48 %
Andel som uppgett annan könsidentitet än man eller kvinna ¹	10 %	-	-
Andel besök från Sverige ¹	21 %	27 %	28 %
Andel besök från utlandet ¹	79 %	73 %	72 %
Antal anläggningsbesök	209 274	185 129	161 482

1) Baseras på de besökare som besvarat museets besöksundersökning.

Järnvägs museet hade cirka 66 800 verksamhetsbesök under 2025, se tabell 10. Detta är en minskning med 17 procent jämfört med 2024 som dock var museets första år efter återöppnandet.

Tabell 10 Besök Järnvägs museet¹

	2025	2024	2023
Totalt antal verksamhetsbesök	66 843	80 572	-
– varav vuxna	41 324	51 618	-
– varav barn och unga under 19 år	25 519	28 954 ²	-
Anläggningsbesök	67 621	80 930	-

- 2) Järnvägs museet avser att under 2026 påbörja mätning av besökarnas fördelning på kön samt hemvist.
3) Under 2024 hade Järnvägs museet fri entré för barn och unga under 20 år.

3.3.3 Besök på museernas webbplatser

Totalt antal besök på museernas webbplatser uppgick till cirka 906 400 under 2025, se tabell 11.

Tabell 11 Besök (sessioner) på museernas webbplatser

	2025	2024	2023 ¹
Marinmuseum	61 401	47 392	63 373
Sjöhistoriska museet	88 081	84 891	142 992
Vasamuseet	591 546	616 293	648 355
Vrak – Museum of Wrecks	71 276	59 958	67 646
Järnvägs museet	94 140	119 675	38 409
Totalt	906 444	928 209	960 775

- 1) Utfallet för 2023 är inte jämförbart med 2024 och 2025 då olika metoder för mätning använts.

3.4 Publik verksamhet

3.4.1 Fysiska publika aktiviteter

Under 2025 genomförde **Marinmuseum** cirka 550 fysiska publika aktiviteter med cirka 17 500 deltagare, se tabell 12. Under året har museet utforskat temat Samtida hot och säkerhet genom ett program med forskare, journalister och politiker. Dessa har hållit ett antal föreläsningar som behandlat politisk extremism, demokrati, genusaspekter på civil beredskap, sambandet mellan klimatkrisen och väpnade konflikter samt Sveriges inträde i Nato. Föreläsningarna har lockat en bredare publik, särskilt fler unga och kvinnor jämfört med tidigare år. Under evenemanget Världsarvsdagarna bjöd museet på föreställningen *Eko av Fred och Uppror*, som handlade om kalla kriget och frågor relaterade till kärnvapen, miljörörelsen och demokratisering av Östeuropa.

På **Sjöhistoriska museet** uppgick antalet fysiska publika aktiviteter till cirka 1 740 under 2025, se tabell 12. Museet har under 2025 gjort satsningar för att programverksamheten ännu tydligare ska koppla till samtidsfrågor. Programmen har kunnat genomföras delvis tack vare finansiellt bidrag från museets vännförening Sjöhistoriskas Vänner. För fjärde året i rad arrangerade museet en julmarknad. Denna gång med internationellt tema och deltagare från hela världen.

Antalet fysiska publika aktiviteter på **Vasamuseet** uppgick till cirka 5 500 under 2025, se tabell 12. Museet erbjuder programpunkter för den vuxna museipubliken under större delen av året. Återkommande föreläsningsserier är Afternoon tea, Soppföredrag, Maria Eleonora-dagen och Gustav Adolf-dagen. I dessa lyfts Vasamuseets forskning fram på ett populärvetenskapligt sätt.

Tabell 12 Antal fysiska publika aktiviteter

	2025	2024	2023
Marinmuseum			
Antal publika aktiviteter	552	626	456
– varav antal visningar på museet	238	269	136
Antal deltagare	17 499	18 304	16 241
Sjöhistoriska museet			
Antal publika aktiviteter	1 737	1 245	2 061
– varav antal visningar på museet	1 136	844	882
Antal deltagare	46 766	46 977	38 904
Vasamuseet			
Antal publika aktiviteter	5 506	6 982	5 967
– varav antal visningar på museet	5 223	6 597	5 445
Antal deltagare	99 342	100 490 ¹	104 667
Vrak – Museum of Wrecks			
Antal publika aktiviteter	1 109	1 255	1 021
– varav antal visningar på museet	980	1 175	1 001
Antal deltagare	12 697	14 721	10 170
Järnvägs museet			
Antal publika aktiviteter	432	249	-
– varav antal visningar på museet	242	50	-
Antal deltagare	24 489	-	-

- 1) Uppgiften ändrad jämfört med årsredovisning 2024.

I Vasamuseets trädgård utanför museet växer sådant som kopplar till berättelsen om Vasa, bland annat humle till ölbryggning, ärtor till besättningens proviant, lin som användes vid tillverkning av segelduk samt medicinalväxter för medicinskt bruk. Under 2025 har berättelsen fått en förnyad skepnad i form av Flora, en webbaserad AI-driven audioguide, som med hjälp av röstsyntes förmedlar säsongsanpassad kunskap om trädgårdens växter och deras historiska betydelse.

Antalet fysiska publika aktiviteter på **Vrak – Museum of Wrecks** uppgick till cirka 1 100 under 2025, se tabell 12. Utöver programverksamhet, visningar och föredrag kopplade till vrak, marinarkeo-logi och dykning har museet under året breddat det publika utbudet med temat Vikingar som fått en mer framträdande roll i Vraks verksamhet i samband med museets tillfälliga utställning *Vikings Before Vikings*. Ett exempel på detta är en framtagen specialvisning: *Nördvisning – blod svärd och begravning*.

Antalet fysiska publika aktiviteter på **Järnvägs museet** uppgick till cirka 430 under 2025. Under året har museet haft guidningar med temat Säkerhet vid järnvägen, samt föredraget Olivkärnor och stenkol.

3.4.2 Digitala publika aktiviteter

Under 2025 har SMTM gjort en satsning på rörligt material i sociala medier. Satsningen syns tydligt i tabell 13, där både antalet publicerade filmklipp och visningar av dessa ökat stort för alla fem museer under 2025 jämfört med 2024. Nämnas kan antalet visningar för **Vasamuseet**, som uppgick till cirka 16,8 miljoner under 2025. Främsta förklaringen till den höga siffran är kampanjer för kombibiljetter med **Vrak – Museum of Wrecks**. Samma kampanjer bidrog till att Vrak nådde närmare två miljoner visningar.

Tabell 13 Antal publicerade filmklipp och visningar¹

	2025	2024	2023
Marinmuseum			
Antal publicerade filmklipp	22	5	35
Antal visningar	657 985	3 820	34 899
Sjöhistoriska museet			
Antal publicerade filmklipp	29	9	17
Antal visningar	1 019 609	79 400	95 458
Vasamuseet			
Antal publicerade filmklipp	68	25	42
Antal visningar	16 827 729	1 150 277	667 128
Vrak – Museum of Wrecks			
Antal publicerade filmklipp	34	20	35
Antal visningar	1 992 628	58 597	78 792
Järnvägs museet			
Antal publicerade filmklipp	25	19	2
Antal visningar	717 481	103 227	16 934
Totalt antal publicerade filmklipp	178	78	131
Totalt antal visningar	21 215 432	1 395 321	893 211

1) Tabellen visar antalet publicerade filmer, samt antalet visningar i kanaler där museerna själva är avsändare. Aktuella kanaler är Youtube, Facebook, Instagram och Streamio. Sistnämnda används till att visa film på museernas webbplatser.

3.4.3 Pedagogisk verksamhet för skola

SMTM:s museer erbjuder pedagogisk verksamhet till elever från förskola till gymnasium samt grundläggande vuxenutbildning såsom Komvux, folkhögskolor och Svenska för invandrare (SFI).

SMTM:s museer har ett omfattande och långsiktigt samarbete med skolor och utbildningsinstitutioner, där pedagogiska program som är anpassade till läroplanerna erbjuds. Museerna erbjuder både aktiviteter för skolor som förutsätter fysiska besök på museerna och digitala aktiviteter som möjliggör att skolor i hela landet kan ta del av utbudet. Flera av museerna erbjuder undervisning på plats i skolor och andra undervisningsinstitutioner.

Antalet skolbesök är relativt oförändrat jämfört med 2024, se tabell 14. De ökningarna som skett förklaras till stor del av satsningar på att utveckla skolverksamheten och ta fram nya program.

Marinmuseum har under ett antal år haft en ökning av antalet elever och lärare på obokade skolbesök (där läraren håller i aktiviteten på egen hand), se tabell 14. Ökningen kommer av en medveten strategi från museet som möjliggör att museet är tillgängligt för skolan även då museets pedagoger inte kan närvara.

Under hösten genomförde museet samtalsföreläsningarna *Point of You* i samarbete med Institutet för framtidsstudier. Syftet är att främja demokrati genom samtal om gemenskap och trygghet. Projektet är en del av arbetet med att utveckla nya skolpedagogiska format, med fokus på delaktighet och drivkraft i relation till säkerhetsfrågor, inför museets kommande utställning *Framtidsskeppet*.

Det äventyrspedagogiska programmet *Världssarvs-väktarna* för årskurs 4–6 utsågs till finalist i Föreningen för pedagogisk utveckling i svenska museers pris Årets pedagogiska program.

Under året har museet fortsatt att utveckla sitt digitala pedagogiska utbud. Genom samarbete med Korrespondensgymnasiet i Torsås har museet nått elever spridda över världen, bland annat i Australien och Dubai. Museet har även samarbetat med SFI Kalmar och därigenom nått nya målgrupper som sällan besöker museet.

Museet deltog återigen i Vetenskapsfestivalens digitala skolprogram och mötte under två veckor elever i klassrum från Ystad till Jokkmokk. Museets digitala program stärker rollen som nationellt museum och når elever som annars inte hade haft möjlighet att besöka museet.

Tabell 14 Besök från skolor

	2025	2024	2023
Marinmuseum			
Antal elever och lärare bokade skolbesök	2 408	4 495	3 132
Antal elever och lärare obokade skolbesök	7 066	4 826	3 666
Summa antal skolbesök	9 474	9 321	6 798
Sjöhistoriska museet			
Antal elever och lärare bokade skolbesök	2 353	2 370	2 552
Antal elever och lärare obokade skolbesök	2 412	2 442	1 724
Summa antal skolbesök	4 765	4 812	4 276
Vasamuseet			
Antal elever och lärare bokade skolbesök	7 741	10 239	13 211
Antal elever och lärare obokade skolbesök	42 049	39 463	28 718
Summa antal skolbesök	49 790	49 702	41 929
Vrak – Museum of Wrecks			
Antal elever och lärare bokade skolbesök	1 416	702	1 205
Antal elever och lärare obokade skolbesök	553	729	464
Summa antal skolbesök	1 969	1 431	1 669
Järnvägmuseet			
Antal elever och lärare bokade skolbesök	1 790	-	-
Antal elever och lärare obokade skolbesök	218	-	-
Summa antal skolbesök	2 008	-	-
Totalt antal bokade skolbesök alla museer	15 708	17 806	20 100
Totalt antal obokade skolbesök alla museer	52 298	47 460	34 572
Totalt antal skolbesök alla museer	68 006	65 266	54 672

Under året har **Sjöhistoriska museet** tagit fram ett nytt skolprogram för högstadiet och gymnasiet till utställningen *S/S Hansa – till minnet av en sjökatastrof* som handlar om sänkningen av S/S Hansa i november 1944. Programmet är en vidareutveckling av Gotlands Museums program.

Under 2025 har museet vidareutvecklat de pedagogiska programmen för SFI. Museets visning *På lätt svenska* finns nu att tillgå för SFI:s olika kursnivåer. Museet har även utökat omfattningen av programmen.

Exempel på skolprogram som **Vasamuseet** erbjuder är *Utforska Vasa med hjälp av teknik!* där eleverna genom experiment får undersöka tekniska lösningar ur skeppets historia, bland annat utifrån frågan om varför skeppet Vasa sjönk.

Vasamuseet genomför varje år inom konceptet *Unga visar Vasa* ett längre projekt med en skola från något av Stockholms läns utsatta områden. Uppsökande verksamhet, workshops i både skolan och på museet avslutas med utställning, visningar och presentationer i Vasamuseet för skolans övriga elever och lärare samt elevernas familjer. Årets projekt bedrevs tillsammans med en gymnasieskola i Botkyrka.

Återkommande aktivitet för Vasamuseet är Låna en forskare, som är en del av Forskarfredag och European Research night. Skolor runt om i landet erbjuds att digitalt träffa en pedagog och en konservator från museet. Sedan två år har museet även uppsökande verksamhet i ett antal skolor i Stockholms län, med fokus på den textilforskning som bedrivs på museets textilsamling.

Vrak – Museum of Wrecks har under året satsat på den pedagogiska verksamheten, bland annat genom en utökning av skolmaterial och pedagogiskt innehåll på webben, en intensifierad och långsiktig pedagogisk dialog med skolor, samt fler värdar med möjlighet att ta emot och stötta skolklasser.

Järnvägmuseets pedagogiska verksamhet är i en uppbyggnadsfas och har under året tagit fram och testat fem skolprogram anpassade från förskola till gymnasienivå. Programmen utgår från den nya utställningen och har en tydlig koppling till läroplanens mål. De är utformade för att vara flexibla och skalbara för fortsatt utveckling och anpassning under kommande år.

Järnvägmuseet har under 2025 även arbetat med att förbereda den tekniska och pedagogiska struktur som krävs för att kunna erbjuda digitala skolprogram med hög kvalitet. Lansering av de digitala skolprogrammen planeras till januari 2026.

3.5 Utställningsverksamhet

SMTM visar och förvaltar 62 utställningar på fem museer. Förmedlingen av kunskap i utställningsrummen sker med hjälp av föremål, text, bild, filmer, formgivning samt digitala och analoga interaktiva stationer. Förutsättningarna för att förmedla kunskap genom myndighetens befintliga utställningar är stora genom den mångfald av föremål, fotografier, arkivalier och berättelser som finns i museernas samlingar och arkiv.

Under 2025 har utställningsverksamheten fortsatt att utvecklas vid samtliga museer. Flera nya utställningar har öppnats, och de speglar ett brett spann av ämnen – från maritim historia och undervattensarkeologi till individuella livsöden och konstnärliga tolkningar av kulturarvet. Årets produktioner präglas

av förstärkt forskningsanknytning, ökat fokus på gestaltning och en tydlig ambition att fördjupa den publika upplevelsen. Utställningarna har fått betydande medial uppmärksamhet, vilket visar att museernas innehåll är relevant och angeläget även utanför den traditionella publikens ramar. Verksamheten har samtidigt arbetat med teknisk förvaltning av komplexa miljöer och fortsatt att utveckla sin kompetens för att säkerställa hållbar drift.

Det sammanlagda utställningsutbudet visar på en stabil och hög produktionstakt, där nya projekt tillför aktuella perspektiv och stärker museernas roll som kunskapsinstitutioner.

Marinmuseum har under året visat 20 utställningar, varav en är tillfällig. Under 2025 öppnade en konstutställning med akvareller av Sven-Olof Bergström.

Akvarellerna lyfter fram Karlskronas historiska byggnader och dess maritima historia. I tabell 15 framkommer Marinmuseums utställningar under 2025.

Tabell 15 Utställningar på Marinmuseum

Namn	Beskrivning	Utställningen öppnades/ förnyades (år)
Örlogsstadens byggnader	En konstatutställning av Sven-Olof Bergström, med akvareller föreställande Karlskronas arkitektoniska arv.	2025
Svenskt sjöförsvaret under 500 år	Svenskt sjöförsvaret från 1522 till i dag.	2019
Krigets ansikten	Om polska ubåtar i Sverige 1930–45.	2019
Vraktunneln	En undervattensstunnel med utkik mot och berättelser om vraken på botten utanför.	1997/2018
Modellkammaren	Om fartygsmodeller som var dåtidens sätt att prova egenskaper och tekniska konstruktionslösningar innan bygge i stor skala.	2016/2024
Krigets svallvågor	Sverige och Marinen under första världskriget.	2014
Ubåtshallen plan 1	Om ubåtsvapnets 110-åriga historia.	2014
Ubåtshallen plan 2	Personliga berättelser, händelser och spännande fenomen genom historien.	2014/2017
Sist i ledet	Om den allmänna värnplikten.	2010
Ytspänning	Om ubåtsjakter under kalla kriget.	2010
Herravälde	Om den seglande stormakten Sverige och kampen om Östersjön.	2004
Land i sikte	Om äldre tiders navigationskonst.	2003
Marinens mindre båtar	Marinens slupar, barkar och andra mindre båtar.	1997/2018
Skepp & folk – örlogsstaden Karlskrona	Om skeppsbyggeri och de människor som utförde hantverken.	1997/2022
Dykeriets historia	Om dykeriets historia genom århundraden.	1997
Livet ombord	Om livet ombord på ett örlogsskepp.	1997/2004
Tyghuset	Om hur flottans vapen hanterades på land.	1997
Kanondäck	Om utbrytningen ur Finska viken 1790.	1997
Galjonshallen	Galjonsfigurerna från Sveriges främsta krigsskepp.	1997
Från segel till ånga	Om flottans förändring från segel till ångkraft.	1997/2018

Sjöhistoriska museet har under året visat 13 utställningar, varav två är tillfälliga. Utställningarna har visats i museet och på museifartygen vid museets fartygspir vid Galärvarvet i Stockholm.

Under 2025 har två nya utställningar öppnat. Utställningen *SS Hansa – till minnet av en sjökatastrof* är producerad av Gotlands Museum. Den berättar om människorna och fartyget bakom en av de mörkare händelserna i svensk sjöfartshistoria; när passagerarfartyget SS Hansa sänktes av en sovjetisk

ubåt 1944. Utställningen nominerades till Svenska Designpriset 2025.

Utställningen *Ghost Ships* tar besökaren med ner i Östersjöns djup där välbevarade vrak berättar om dramatiska händelser ur historien. Utställningen bygger på undervattensbilder av fotografen Jonas Dahm ur boken med samma namn. Utställningen fick stor uppmärksamhet i media. I tabell 16 framkommer Sjöhistoriska museets utställningar under 2025.

Tabell 16 Utställningar på Sjöhistoriska museet

Namn	Beskrivning	Utställningen öppnades/ förnyades (år)
S/S Hansa – minnet av en sjökatastrof	Utställningen skildrar tragedin och de människor som drabbades då passagerarfartyget S/S Hansa torpederades av en sovjetisk ubåt utanför Gotland 1944.	2025
Ghost Ships	Utställning som bygger på Jonas Dahms undervattensbilder ur boken med samma namn.	2025
Trappmontrar	Vägfärjor och Sextanten.	2024/2025
Blubb	Pedagogiskt lekrum med undervattenskaraktär för barn 0–6 år.	2018
Fyrskippet Finngrundet	Om museifartyget och livet ombord på 1960-talet. Utställningen finns ombord på fyrskippet Finngrundet och är öppen under sommarsåsongen.	2018
Skeppsbyggeri	Om skeppsbyggeri: en utställning baserad på båt-, fartygs- och maskinmodeller, verktyg, fotografier och arkivalier från museets samling.	2015/2024
Föremålgalleri	Visar skeppkonstruktioner från segel till motor.	2015
Salongsvestibul	Om passagerartrafik samt fartygen Argentina och Aelus.	2014
S/S Drottning Victoria	En rekonstruktion av fartygets röksalong.	2014
Shipping & shopping	Om handelssjöfartens historia.	2010
Isbrytaren Sankt Erik	Om museifartyget och isbrytaren Sankt Erik från 1915. Utställningen finns ombord på isbrytaren Sankt Erik och är öppen under sommarsåsongen.	2006
Klart skepp	Modeller av och berättelser från svenska örlogsfartyg genom tiderna.	2000
Amphion	Akterspegeln från Gustav den III:s lyxjakt Amphion. Utställningen berättar om skeppet och om hovlivet.	1938/2018

Vasamuseet har under året visat 15 utställningar. Nyöppnad för året var utställningen *I liv och död* som presenterar några av de människor som befann sig ombord på Vasa när skeppet förliste. Forskningen har under senare år gett nya insikter om dessa individer: hur de omkom, vilka de var och hur deras liv såg ut. Genom att gå igenom fynden i samlingarna och genom moderna analyser av skeletten, bland annat DNA-, isotop- och benstudier, har forskarna kunnat ta reda på personernas ursprung, utseende, hälsa samt klädsel.

Resultaten ger en mer nyanserad bild av besättningen och passagerarna ombord, och visar även på möjliga släktskap mellan personerna. I utställningen ingår även en interaktiv del. Dess syfte är att ge besökarna möjlighet att dela med sig av sina tankar kring temat Liv och död kopplat till både 1600-talet och nutid samt även få ta del av andra besökares tankar kring samma tema.

I tabell 17 framkommer Vasamuseets utställningar under 2025.

Tabell 17 Utställningar på Vasamuseet

Namn	Beskrivning	Utställningen öppnades/ förnyades (år)
I liv och död (förnyelse av tidigare utställning Ansikte mot ansikte)	Presentation av några av de människor som befann sig ombord när Vasa förliste.	2004/2025
Vasa på nära håll	Om Vasas skulpturer samt om hur skeppet skulle ha seglats och använts i strid.	2020
Föremål i fokus	Om bultbytet på Vasa.	2018
Segla ett skepp	En interaktiv utställning där besökaren kan prova att hala upp ankaret, sätta segel och styra ett skepp.	2017
Vasagrisen	Film baserad på boken Vasagrisen av Björn Bergenholtz.	2014
Strid	Om krigsskeppet Vasa.	2011
Bevara Vasa	Om det pågående arbetet med att bevara Vasa för framtiden.	2009
Tiondelsmodellen	Färgsatt modell av Vasa i skala 1:10.	2008
Det seglande skeppet	Om konsten att segla på 1600-talet.	2004
Makten och härligheten	Om Vasas färger och forskningen kring hur hon var bemålad.	2002
Vasamuseets trädgård	Renässansträdgård med inspiration från 1600-talet, där bland annat det som användes på skeppet Vasa odlas.	1998/2018
Skeppsgården	Om konsten att bygga skepp på 1620-talet.	1992
Bärgningen	Om hur Vasa hittades igen och bärgades från havets botten.	1990
Kungens skepp	Om varför kung Gustav II Adolf lät bygga Vasa.	1990
Livet ombord	Om att leva ombord på 1600-talets örlogsskepp, samt kopior av skeppets kajuta, styrplikten och en del av övre batteridäck i skala 1:1.	1990/2013

Vrak – Museum of Wrecks har under året visat sex utställningar. En av dem, *Vikings Before Vikings*, är en tillfällig utställning som är inlånad från Saaremaa Museum i Estland. Den handlar om Salmefynden, som består av två skeppsgravar med skandinaviska krigare från 700-talet, på den estniska ön Ösel. Det är första gången fynden visas utanför Estland. Utställningen fick stor uppmärksamhet i media.

I museets övriga utställningar får besökarna bland annat ta del av maritimt kulturarv och hur marin- arkeologer arbetar med det. Museets utställningar innehåller komplex teknik och fokus har legat på god förvaltning i syfte att säkerställa drift och underhåll. I tabell 18 framkommer Vraks utställningar under 2025.

Tabell 18 Utställningar på Vrak – Museum of Wrecks

Namn	Beskrivning	Utställningen öppnades (år)
Vikings Before Vikings	Om Salmefynden som består av två skeppsgravar med skandinaviska krigare från 700-talet på den estniska ön Ösel. Inlånad från Saaremaa Museum i Estland.	2025
Minnenas hav	Omslutande filmupplevelse med Östersjön och föremål från botten i fokus.	2021
Resande Man	Om och på vraket av Resande Man.	2021
Det delade havet	Fyra lämningar berättar om Östersjöns historia.	2021
Uppdraget	En utställning om marin- arkeologi.	2021
Epilogen	Om dykningar till lämningar i museets närområde.	2021

Järnvägmuseet har under året visat åtta utställningar som handlar om den svenska järnvägens historia och utveckling från 1800-talet till i dag. Besökarna får ta del av kronologiska utställningar med tematiska inslag där museet återger berättelser om varför behovet av

järnväg uppstod, om människorna som arbetat vid järnvägen, om hur nedmonteringen skedde och om hur järnvägen återigen ses som ett hållbart transportmedel. I tabell 19 framkommer Järnvägmuseets utställningar under 2025.

Tabell 19 Utställningar Järnvägmuseet

Namn	Beskrivning	Utställningen öppnades/ förnyades (år)
Festen	Introduktion till utställningarna. Omslutande installation av en järnvägs- invigning.	2024
Bygget	Varför järnvägen byggdes och av vem. Om entreprenörerna, rallarna och hur samhället påverkades.	2024
Järnvägens folk	Om vilka yrken som växer fram med järnvägen som arbetsgivare – Sveriges största under första halvan av 1900-talet.	2024
Elektrifieringen	Om elektrifieringen av järnvägen och dess påverkan på samhället.	2024
Resenärerna	Om persontrafiken med fokus på, och utgångspunkt i, 1930-talets resande.	2024
Järnvägen under andra världskriget	Om järnvägens roll under andra världskriget, mobilisering, krigsbarn och transiteringar.	2024
Hoten mot järnvägen	Om miljöskandaler, olyckor och nedläggningar under andra halvan av 1900-talet.	2024
Järnvägen engagerar – samtid och framtid	Om järnvägens roll i samtiden samt en utblick mot framtiden.	2024

3.6 Tillgängliggörande av samlingarna

3.6.1 Digitalt tillgängliggörande av samlingarna

Att tillgängliggöra samlingarna är ett viktigt uppdrag för SMTM. Genom att tillgängliggöra dem digitalt kan samlingarna nå ut till en stor publik oavsett var den befinner sig. Den viktigaste plattformen för att digitalt tillgängliggöra samlingarna är webbplatsen DigitaltMuseum, som SMTM delar med ett flertal andra musei-institutioner. På webbplatsen har SMTM cirka 521 000 digitaliserade föremål, fotografier, filmer och ritningar som är sökbara, se tabell 20.

En viktig insats för att öka tillgängligheten till samlingarna är kontextualisering. Genom att placera samlingsobjekten i en historisk kontext eller ett sammanhang, ökar förståelsen för användaren och det blir lättare att navigera i samlingarna. SMTM arbetar med digitalt innehåll på DigitaltMuseum i form av artiklar och mappar och på KulturPunkt i form av digitala guidningar av miljöer.

Under året har innehåll i funktionen VirtuelltMuseum i DigitaltMuseum tagits fram. Där kan besökaren nu navigera i 360-gradersmiljöer, 3D-rum eller i virtuella berättelser.

Under 2025 har tio artiklar, mappar och virtuella upplevelser tillkommit på DigitaltMuseum, se tabell 20. Artiklarna utgörs av personporträtt eller andra berättelser där det finns kopplingar till samlingarna. På KulturPunkt har tolv nya presentationer tillkommit, bland annat en fördjupning kring museifartyget Jarra-mas, där besökare fått tillgång till äldre foton ur samlingarna. Detta har möjliggjort jämförelser av samma miljö nu och då, vilket är ett sätt att levandegöra miljön ombord.

Ett annat sätt SMTM arbetar med sökbarhet till de digitala samlingarna är att beskriva samlingarna genom strukturerad information. Här finns terminologi-plattformen KulturNav som ett verktyg för att bygga upp en gemensam terminologi och vokabulär med övriga nordiska museer och kulturarvsinstitutioner. SMTM administrerar ett tiotal listor över termer, fartyg, personer, organisationer och historiska händelser. Under året tillkom drygt 540 poster i KulturNav.

På **Marinmuseum** har cirka 6 500 databasposter i Primus kompletterats med nya bilder genom samarbete med Stiftelsen Föremålsvård i Kiruna, och cirka 2 000 nya fotoposter upprättats i den löpande verksamheten på museet.

På **Sjöhistoriska museet** har bevarande och tillgängliggörande av båtritningar varit i fokus under året. Över 1 600 ritningar från kända båtkonstruktörer har skannats och registrerats. Av dessa finns nu 700 publicerade och tillgängliga på DigitaltMuseum.

I **Vasamuseets** utställning *I liv och död* presenteras ny forskning och föremål som inte tidigare lyfts fram. Arbeta med att kvalitetssäkra informationen i de föremålposter som beskriver de mänskliga kvarlevorna samt de utställda föremålen har därför bedrivits. De uppdaterade posterna överensstämmer nu med den nya forskningen.

Vid **Järnvägmuseet** har tre järnvägsvagnar ur den permanenta samlingen 360-fotograferats. Detta har främst gjorts av beredskapsskäl, men även på grund av svårigheter att ge tillträde till de äldre vagnar som tidigare konstaterats innehålla DDT.

I de **väg- och trafikhistoriska samlingarnas** arkiv har 4 000 filmer inventerats och ett urval lämnats för digitisering.

Myndigheten fick under 2025 extra medel från regeringen för digitaliserings- och digitiseringsinsatser, se avsnitt 11.4.2.

Tabell 20 Digitalt tillgängliggörande av samlingarna

	2025	2024	2023
Totalt antal publicerade poster på DigitaltMuseum	521 259	516 055	501 876
Totalt antal publicerade artiklar och mappar på DigitaltMuseum	265	255	231
Totalt antal publicerade poster i databasen KulturNav	8 087	7 545	6 343
Totalt antal presentationer på Kulturpunkt	905	893	838

Antalet digitala besök (sidvisningar) i myndighetens samlingar på DigitaltMuseum har minskat från cirka 2,2 miljoner 2024 till cirka 1,9 miljoner under 2025, se tabell 21. Minskningen är jämnt fördelad mellan samlingarna, och förklaras till viss del av att webbplatsens gränssnitt förändrats. Däremot ses en ökning i antalet nedladdningar, vilket indikerar att det finns ett intresse för samlingarna hos allmänheten. Antalet besök på museernas webbplatser kopplat till samlingarna har minskat generellt jämfört med 2024, se tabell 21. Detta beror till viss del på att innehåll kring samlingarna i stället publiceras på DigitaltMuseum.

Tabell 21 Antal sidvisningar och nedladdningar för webbplatser relaterade till samlingarna

	Samling/Museum	2025	2024	2023
Sidvisningar för rubriken "Samlingar" på respektive museums webbplats	Marinmuseum	3 539	4 489	5 279
	Sjöhistoriska museet	14 929	17 130	22 457
	Vasamuseet	12 265	13 500	10 545
	Järnvägmuseet	2 377	5 539	17 077
	Totalt	33 110	40 658	55 358
Sidvisningar via DigitaltMuseum	Marinmuseum	184 648	195 812	165 715
	Sjöhistoriska museet	688 302	731 259	660 311
	Vasamuseet	55 686	70 340	42 115
	Vrak – Museum of Wrecks	4 499	5 542	4 517
	Järnvägmuseet	954 321	1 189 390	1 122 839
	Civilflygsamlingarna	2 000	2 392	1 932
	Väg- och trafikhistoriska samlingarna	17 209	15 443	12 317
	Totalt	1 906 665	2 210 178	2 009 746
Nedladdningar via DigitaltMuseum	Marinmuseum	11 161	10 425	13 097
	Sjöhistoriska museet	54 638	42 844	55 516
	Vasamuseet	3 079	2 521	2 275
	Vrak – Museum of Wrecks¹	32	21	1
	Järnvägmuseet	63 060	46 398	56 187
	Civilflygsamlingarna	69	38	48
	Väg- och trafikhistoriska samlingarna	554	392	271
	Totalt	132 593	102 639	127 395

1) Det låga antalet beror på att Vrak – Museum of Wrecks inte har några egna samlingar.
Nedladdningsbart material är därför enbart verksamhetsbilder, exempelvis från marinarknologiska undersökningar.

3.6.2 Besvarade förfrågningar om samlingarna

Besvarande av förfrågningar om samlingarna och det maritima och transporthistoriska ämnesområdet som inkommer till myndigheten är ytterligare ett sätt att arbeta med tillgängliggörande. Förfrågningarna visar att det finns ett intresse för samlingarna samt att myndighetens kompetens är efterfrågad av myndigheter, kulturinstitutioner, forskare men också av privatpersoner. Under 2025 fick SMTM cirka 1 100 olika förfrågningar rörande samlingarna, se tabell 22, vilket är jämförbart med föregående år.

Tabell 22 Besvarade förfrågningar kopplat till samlingarna

	2025	2024	2023
Antal besvarade förfrågningar	1 109	1 105	1 113
– varav från privatpersoner	946	921	929

3.6.3 Besök i arkiv, bibliotek och magasin

Ytterligare ett sätt att arbeta med fysisk tillgänglighet till samlingarna är att ta emot besökare i arkiv, bibliotek och magasin. Det kan vara öppet hus, specialvisningar, enskilda forskare eller privatpersoner som vill titta på eller undersöka samlingarna. Antalet besök till **Marinmuseums** magasin har minskat jämfört med 2024, se tabell 23. Förklareringen till detta är att ett av magasinerna varit helt stängt för besök under året, se avsnitt 2.3.

En särskild ökning av antalet besök ses vid de **väg- och trafikhistoriska samlingarna**. Flertalet av dessa utgjordes av besök i samband med Maskinhistorisk dag i Kjöla.

Tabell 23 Antal besök i arkiv, bibliotek och magasin

	2025	2024	2023
Marinmuseum			
Arkiv och fotoarkiv	5	5	25
Bibliotek	61	87	138
Magasin	7	81	104
Sjöhistoriska museet			
Arkiv och fotoarkiv	258	346	296
Bibliotek	292	249	328
Magasin	1 120	1 567	1 670
Vasamuseet¹			
Magasin	80	50	74
Järnvägmuseet			
Arkiv och fotoarkiv	14	8	7
Bibliotek	3	2	1
Magasin	18 652	15 409	120
Civilflygsamlingarna			
Magasin	30	25	800
Väg- och trafikhistoriska samlingarna			
Magasin	1 000	550	600

1) Vasamuseet har inget eget arkiv eller bibliotek utan sorteras in under Sjöhistoriska museets arkiv och bibliotek.

4. Stödja och samverka med museer och ideella organisationer

I samarbete med Beckholmens dockförening ordnade Sjöhistoriska museet evenemanget Skutsläpp på Beckholmen i Stockholm. Efter sju månaders intensivt arbete med byte av bordläggning och andra stora skrovarbeten så släpptes vattnet in i fartygsdockan. Foto: Karolina Matts, SMTM.

Myndigheten ska särskilt lämna information, råd och annan hjälp till regionala och lokala museer samt stödja ideellt arbete inom myndighetens verksamhetsområde.

Beskrivning

SMTM bidrar till kunskapsspridning och kunskapsutbyte om det maritima och transporthistoriska kulturarvet genom att arrangera forum för intresserade och genom samverkan med museer och föreningar.

Utlån av föremål till andra museer ingår också i myndighetens verksamhetsfält.

4.1 Analys och bedömning

SMTM bedömer att myndighetens arbete med att stödja och samverka under året fungerat väl och att myndigheten uppfyller sin uppgift enligt instruktion för verksamhetsområdet. Bedömningen baseras på följande grunder:

- att myndighetens samarbeten med föreningar och organisationer som arbetar med sjöfarts- och

transporthistoria fungerar väl och att deltagare och medverkande i de nätverksmöten som SMTM arrangerar ger goda omdömen vid utvärderingar, se avsnitt 4.2 och 4.5.

- att myndighetens arbete med utlån ur samlingarna fungerat väl och att ett fortsatt stort intresse för att låna ur myndighetens samlingar finns, se avsnitt 4.3.

4.2 Kvalitetsarbete

De nätverksmöten som SMTM arrangerar bedöms genom utvärderingar och deltagarnas engagemang. I de utvärderingar som lämnades in avseende Sjöhistoriskt forum kan konstateras att det som deltagarna uppskattat mest är bredden i tematik och blandningen av presentationer och studiebesök. Något som också uppskattats är att nätverksmötena, utifrån

en medveten strategi, förläggs till olika platser runt om i landet. Som en del i kvalitetsarbetet ges även möjlighet i utvärderingarna att fånga upp framtida ämnen och teman. Branschdagen för järnvägmusei-föreningarna är ett årligt möte där gemensamma erfarenheter utbyts. Föreningarnas vilja att medverka blir därmed ett mått på nätverksmötets kvalitet.

4.3 Utlån till museer och andra

Lån av föremål ur samlingarna är ett sätt för myndigheten att stödja och samverka med museer, föreningar eller andra organisationer. Genom lånen sprider SMTM kunskap om myndighetens ämnesområden, bidrar till att tillgängliggöra samlingarna och når publik på flera platser i landet och även utomlands. Många utlån löper över flera år och innebär ett kontinuerligt arbete med kontroll och administration kring de utlånade föremålen, vilket sker i nära samarbete med låntagarna. Totalt hade myndigheten 245 utlån med cirka 2 500 föremål under 2025, se tabell 24. Detta är jämförbart med 2024.

Under året har flera av museerna arbetat med att utreda och ordna upp redan pågående utlån samt att ta emot återlämnade lån. En ökad återlämning av lån från Försvarsmakten kan noteras vilket har att göra med upprustning av lokaler till följd av det säkerhetspolitiska läget.

Tabell 24 Antal utlån och utlånade föremål¹

	2025	2024	2023
Marinmuseum			
Antal utlån	105	112	110
Antal utlånade föremål	900	939	904
Sjöhistoriska museet			
Antal utlån	65	63	59
Antal utlånade föremål	444	463	442
Vasamuseet			
Antal utlån	9	8	7
Antal utlånade föremål	45	44	43
Järnvägmuseet och de transporthistoriska samlingarna			
Antal utlån	66	49	72
Antal utlånade föremål	1 099	1 049 ²	784
Totalt antal utlån	245	232	248
Totalt antal utlånade föremål	2 488	2 495	2 173

1) Uppgifterna avser ett nuläge per den 1 december. Det innebär att det kan finnas korta utlån tidigare under året som inte är medräknade.

2) Ökningen beror på att en äldre deposition tidigare inte medräknats.

4.4 Stöd till regionala och lokala museer

Under 2025 har **Marinmuseum** haft ett samarbete med Museum för rörligt kustartilleri i Karlskrona genom en gemensam biljett för entré för de båda museerna.

Under året har en förstudie tagits fram för att skapa ett projekt där Marinmuseum producerar pedagogiskt material för mindre museer runt kusterna. Detta projekt ska vidareutvecklas under 2026 och bidra till ökad synlighet och samarbete med museer i hela landet.

Vasamuseet ger sedan ett antal år tillbaka stöd och rådgivning till andra museer runtom i landet om hur man organiserar och genomför digital museiundervisning för barn och ungdom. Detta är fortsatt efterfrågat då allt fler museer även vill erbjuda ett digitalt utbud.

Vrak – Museum of Wrecks har sen flera år tillbaka ett samarbete med projektet *Gribshunden* som drivs av Ronneby kommun. Projektet syftar till att publikt tillgängliggöra kunskap och forskning kring vraket efter Gribshunden i avsikt att bygga en destination för Ronneby.

En del av **Järnvägmuseets samlingar** visas av kommunala museer i Ängelholm och Linköping. Planering för ett gemensamt åtagande 2027 pågår med Läns museet Gävleborg och Sveriges Fängelsemuseum.

SMTM har deltagit i juryarbetet där årets arbetslivsmuseum utses. Här får ideellt drivna arbetslivsmuseer möjlighet till uppmärksamhet för sitt kulturarvsarbete.

4.5 Forum, branschdagar och samverkan med föreningar

Flera av **Marinmuseums** vänföreningar har aktivt deltagit i museets program. Nämnas kan Västerviks vänner som under sommaren genomförde två visningar i veckan av museifartyget Västervik, där tidigare besättningsmän delade med sig av erfarenheter från arbete och vardag ombord under kalla kriget. Ett annat exempel är Carlskrona båteskader som under sommaren arrangerade segelturer med museets barkar.

Som en del av Riksantikvarieämbetets nationella kulturarvsdag genomförde Marinmuseum ett program som i hög grad byggde på samverkan med museets vän- och samarbetsföreningar, bland annat Varvshistoriska föreningen som medverkade med traditionellt repslageri och visade hur varvet historiskt framställt ståldetaljer till fartyg.

Under året genomförde **Sjöhistoriska museet**, tillsammans med Strömsholms kanalbolag och föreningen Barkens ångbåtar, återigen ett Sjöhistoriskt forum, denna gång i Smedjebacken och Hallstahammar. Forumet är ett årligt återkommande evenemang där sjöfartsmuseer, varvshistoriska föreningar, fartygs-ägare och andra som är särskilt intresserade av Sjöhistoriska museets ämnesområden kan träffas, dela erfarenheter och inspireras.

Museifartyget isbrytaren Sankt Erik fyllde 110 år under 2025. Det firades tillsammans med föreningen Isbrytaren Sankt Eriks vänner med ett välbesökt evenemang med öppet skepp, särskilda visningar, kajkörning och musik.

I samverkan med Veteranbåtsföreningen arrangerades Veteranbåtsfestivalen i juni i Wasahamnen, Stockholm med totalt ett 50-tal kulturhistoriskt intressanta båtar som deltagare, varav ett stort antal k-märkta av Sjöhistoriska museet.

Ånga på Sjö var en ångbåtsfestival som genomfördes i Djurgårdsbrunnsviken i september och som lockade över 1 500 besökare. Evenemanget arrangerades av Sjöhistoriska museet i samverkan med flera av ångbåtsföreningar som äger och driver mindre ångslupar.

I samarbete med Beckholmens dockförening arrangerade museet evenemanget Skutsläpp, det vill säga sjösättningen av de fartyg som renoverats under vintern på Beckholmen i Stockholm.

Under året har **Vrak – Museum of Wrecks** fortsatt sitt samarbete med Dyktankhuset på Djurgården i Stockholm. Vrak har bemannat Dyktankhuset med egen personal under lov och helger för att göra det mer tillgängligt för allmänheten. Museet ser även ett ökat intresse för separata gruppvisningar av Dyktankhuset.

Järnvägmuseet arrangerade den årliga branschdagen för de järnvägshistoriska föreningarna. Syftet är att stödja ideella organisationer som trafikerar både det allmänna järnvägsnätet och egna museibanor, med fokus på erfarenhetsutbyte mellan aktörerna. Museet deltog även i vårmötet för Museibanornas Riksorganisation. Temat för vårmötet var bland annat framtidens bränslen, en angelägen fråga både för de ideella föreningarna och för SMTM.

5. Kulturhistoriskt värdefulla fartyg och fordon

I juni bogserades HMS Bremön, ett av Marinmuseums museifartyg, från kajen på Stumholmen i Karlskrona till Stockholms reparationsvarv för nödvändigt underhåll. Den noggrant förberedda resan tog 1,5 dygn och följdes av många med stor spänning. Foto: Jakob Hedlund, Marinmuseum/SMTM.

Myndigheten ska särskilt verka för bevarande och brukande av kulturhistoriskt värdefulla fartyg, järnvägsfordon och andra fordonstyper som omfattas av myndighetens verksamhetsområde.

Beskrivning

För att människor ska kunna uppleva och färdas på äldre fartyg och fordon måste aktivt arbete med både bevarande och brukande bedrivas. SMTM bevarar och brukar egna fartyg och båtar vid Marinmuseum i Karlskrona och vid Galärvarvet i Stockholm samt egna järnvägsfordon vid Järnvägmuseet i Gävle. Myndigheten uppmärksammar också kulturhistoriskt värdefulla

fartyg och fritidsbåtar runt om i landet genom k-märkning. Ekonomiskt stöd fördelas dessutom årligen till kulturhistoriskt värdefulla fartyg.

Genom samarbeten med föreningar via så kallade bareboat charteravtal drivs, förvaltas och tillgängliggörs flera av myndighetens egna kulturhistoriska fartyg.

5.1 Analys och bedömning

SMTM bedömer att myndighetens arbete med att bevara och bruka kulturhistoriskt värdefulla fartyg och fordon håller en hög kvalitet och att myndigheten uppfyller sin uppgift enligt instruktion för verksamhetsområdet.

Bedömningen baseras på följande grunder:

- att myndigheten arbetar utifrån planer för bevarande och brukande för de fartyg och järnvägsfordon som bevaras vid museerna, se avsnitt 5.2,
- att myndighetens arbete med upplåtelse- och samarbetsformen bareboat charter främjar ett aktivt bevarande och brukande av kulturhistoriska fartyg, se avsnitt 5.3,
- att myndighetens k-märkning av kulturhistoriskt värdefulla fartyg och fritidsbåtar stimulerar till vård

och bevarande samt fortsatt användning av fartyg och båtar, se avsnitt 5.5,

- att fördelningen av ekonomiskt stöd till kulturhistoriskt värdefulla fartyg utvecklar verksamheten kring, och engagemanget för, flera av landets kulturhistoriskt värdefulla fartyg, se avsnitt 5.7.

Utmaningar finns för bedrivandet av järnvägstrafik med museitåg – och därmed en viktig del av det rörliga kulturarvet – i och med införandet av det signallösa systemet European Rail Traffic Management System (ERTMS). Detta kommer att kräva kostsamma investeringar i alla dragfordon, men också behov av utbildningsinsatser för att möjliggöra tågtrafik, se vidare avsnitt 5.4.1.

5.2 Kvalitetsarbete

SMTM arbetar systematiskt med underhåll och brukande av fartyg och fordon utifrån planer av olika slag. Detta är en vital del av myndighetens kvalitetsarbete för att bevara och bruka kulturhistoriskt värdefulla fartyg och fordon. För fartygen finns en dockningsplan, det vill säga en plan som anger med vilka intervall fartygen behöver torrsättas på varv. Myndigheten strävar efter att följa dockningsplanen, men på grund av bristen på varvskapacitet i södra Sverige är det inte alltid möjligt. För fartygen finns även bevarandeplaner som dels är en sammanställning av fartygets historia, dels en beskrivning av varför SMTM bevarar fartyget samt vad ombord som kan bedömas som extra skyddsvärt.

Under året har en bevarandeplan för Ångslup 45 färdigställts, vilket innebär att det nu finns planer för samtliga museifartyg i Stockholm. För Marinmuseums museifartyg återstår en plan att slutföra.

Under året har arbete med klassificering av fordon i Järnvägmuseets samlingar utförts. Klassificeringen ligger till grund för framtagande av vård- och underhållsplaner samt bruksplaner, det sistnämnda är individanpassade planer för hur och i vilken utsträckning fordonet får och bör brukas. Planerna belyser även eventuella kulturhistoriskt viktiga delar eller originalmaterial som ska bevaras.

5.3 Museifartyg

SMTM använder sig sedan 2005 av upplåtelseformen bareboat charter för kulturhistoriska fartyg. Det innebär att SMTM står som ägare till fartygen medan en ideell förening för respektive fartyg står för underhåll, certifiering, drift och marknadsföring. Tack vare denna samarbetsform är fartygen fullt brukbara, klassificerade för passagerar- eller medlemsresor och för fartområden längs hela kusten. I dagsläget har SMTM bareboat charteravtal för fem fartyg.³

5.3.1 Besök på museifartyg och fartygspir

Marinmuseums fartyg ligger vid kaj intill museet och är öppna för besökare under juni–augusti. Sedan våren 2025 ligger minsveparen Bremön på varv, vilket gör att totala antalet besök på fartygen minskat från cirka 121 000 besök under 2024 till cirka 70 400 under 2025. Fartyget Västervik fortsätter dock att locka besökare, som även har möjlighet att få en guidad tur ombord.

Antal besök till Sjöhistoriska museets fartygspir vid Galärvarvet i Stockholm uppgick till cirka 67 200 under 2025, vilket är i linje med 2024, se tabell 25.

Tabell 25 Besök på museifartyg och fartygspir

	2025	2024	2023
Antal besök på minsveparen Bremön (Marinmuseum)	— ¹	41 904	— ¹
Antal besök på robotbåten Västervik (Marinmuseum)	39 070	38 938	46 423
Antal besök på museifartyget Jarramas (Marinmuseum)	31 291	40 152	48 983
Totalt antal besök vid fartyg på Marinmuseum	70 361	120 994	95 406
Totalt antal besök vid Sjöhistoriska museets fartygspir vid Galärvarvet, Stockholm	67 175	65 612	52 832

1) Bremön hade inga besökare under 2023 och 2025 i och med underhållsarbete.

5.3.2 Underhåll museifartygen

Från Marinmuseum har minsveparen Bremön bogserats från Karlskrona till Stockholms reparationsvarv för ett omfattande underhållsarbete på skrovet. När Bremön var torrsatt upptäcktes flera allvarliga skador på skrovet som nu har åtgärdats. Underhållsarbetet kommer fortsätta under våren 2026.

Arbetet med att tillverka en ny stormast till skeppsgossefartyget Jarramas har fortsatt under året och den kommer återplaceras under nästkommande år. I museets temarum har en fördjupning kring restaureringsarbetet med Jarramas med fotografier ur verksamheten samt verktyg och skeppsdelar presenterats.

På Sjöhistoriska museet har fyrskeppet Finngrundet och isbrytaren Sankt Erik, i likhet med tidigare år, varit sjösatta hela året. Under sommarsäsongen har även Ångslup 45 varit placerad vid fartygspiren. Räddningskryssaren Bernhard Ingelsson har förvarats på land och kommer troligen inte sjösättas framöver på grund av dess skick. Två småbåtar tillhörande Finngrundet har under sommaren fått hänga uppe på fyrskeppet efter att ha förvarats en längre period på land. Särskilda bevarandeinsatser har bland annat varit renovering av fönster på Sankt Erik och underhållsarbeten på de tillhörande skeppsbåtarna.

3 Minsveparen M20, torpedbåten T38, torpedbåten T46, vedettbåten Jägaren och robotbåten R 142 Ystad.

5.4 Museitåg

5.4.1 Tågtrafik

Järnvägmuseets tillgängliggörande av tågtrafik sker med ett urval av fordon från samlingarna. Under 2025 genomförde museet tågresor utanför Gävle för cirka 1 900 resenärer, se tabell 26. Nämnas kan Vildmarks-tåget, som i samarbete med Destination Inlandsbanan AB genomfördes två gånger under året med närmast fullsatta tåg. Nytt för året var Smakresan, en tågresa genom Gästrikland och Hälsingland med servering av lokalproducerad mat.

Järnvägmuseet kör även historiska rälsbussar mellan museet och fordonsmagasinet Tåghallen i båda riktningarna, med ett stopp vid Gävle Central. Under 2025 uppgick antalet resenärer på dessa rälsbussar till cirka 18 900.

Tabell 26 Resenärer tågresor

	2025	2024	2023
Antal resenärer utanför museiområdet i Gävle	1 928	2 851	3 934
Antal resenärer i rälsbuss mellan museets båda områden	18 894	-	-

Det planerade införandet av europeiska signalsystemet European Rail Traffic Management System (ERTMS) på det statliga järnvägsnätet kommer att kräva att järnvägsfordon som ska trafikera de ERTMS-utrustade

järnvägssträckorna behöver installera särskild utrustning ombord, så kallad European Train Control System (ETCS). Kostnaderna för sådana installationer är mycket höga och kommer att få betydande konsekvenser för möjligheterna att bedriva historisk tågtrafik, både för Järnvägmuseet och för de ideella föreningar som kör museal tågtrafik.

Trafikverket fick i februari 2025 i uppdrag att utforma ett stöd för investeringar i utrustning ombord för ERTMS. I uppdraget ingick att inhämta information och synpunkter från SMTM om museitåg. SMTM har i dialog med Trafikverket inlämnat förslag på hur finansieringen av upphandling, installation och underhåll av utrustning ombord kan genomföras.

5.4.2 Underhåll järnvägsfordon

Under året har en renovering av boggier på en av **Järnvägmuseets** rälsbussar (Y6) gjorts, vilket bidragit till att fler museibesökare kunnat åka med. Museets andra rälsbuss (Y7) kunde efter tester köras på miljöbränsle, se avsnitt 10.

Utöver löpande översyn på el- och diesellok har utbyte av elkablar på personvagnar varit fortsatt prioriterat. En omfattande teknisk översyn har gjorts på en av museets blivande trafikvagnar bakom ånglok. Förberedelser har även gjorts för kommande utbyten av rökgastuber i flera ånglok. I ett av loket ska miljövänligt oljebränsle kunna användas redan 2026.

5.5 K-märkning av yrkesfartyg och fritidsbåtar

SMTM har sedan 2001, inom ramen för **Sjöhistoriska museets** varumärke, k-märkt yrkesfartyg och sedan 2009 även fritidsbåtar. K-märkning bygger på frivillighet, där fartygs- eller båtägaren själv ansöker om att få sitt fartyg eller sin båt k-märkt. K-märkningen har inga juridiska krav utan syftar till att skapa ett ökat intresse för att bevara historiska fartyg och fritidsbåtar som delar av det maritima kulturarvet. Det finns k-märkta fartyg och fritidsbåtar över hela landet. En lista över samtliga k-märkta fartyg och fritidsbåtar finns på Sjöhistoriska museets webbplats.

Den modell SMTM använder sig av för de kulturhistoriska bedömningarna vid k-märkning bygger på en av kulturmiljövården framtagna modell av värdering som anpassats för att passa fartyg och båtar.

För att ett fartyg ska beviljas k-märkning måste det vara äldre än 50 år eller av en sådan ålder att man kan anlägga ett kulturhistoriskt perspektiv på fartyget. Det ska vara byggt i Sverige eller ha gått i trafik varaktigt under svensk flagg.

Under 2025 inkom åtta ansökningar om k-märkning av fartyg, varav sex beviljades, se tabell 27. Bland annat k-märktes två fiskebåtar samt två taxi- och turistbåtar. Under året har några tidigare k-märkta fartyg skrotats och en har sålts utomlands. Totalt finns nu 158 k-märkta fartyg.

Tabell 27 K-märkning av fartyg

	2025	2024	2023
Antal k-märkta fartyg	158	159	158
Antal behandlade ansökningar om k-märkning av fartyg	8	7	4
Antal beviljade ansökningar om k-märkning av fartyg	6	5	4

Ålderskriteriet för k-märkning av fritidsbåtar har under året justerats. Tidigare skulle båten vara byggd senast 1965, men från och med 2025 är kriteriet att båten ska vara minst 50 år gammal. Genom denna förändring blir likheterna större med kriterierna för k-märkningen av fartyg. Övriga kriterier för att en fritidsbåt ska beviljas k-märkning är att den ska ha en väldokumenterad historik samt vara i ett gott sjödugligt skick. Renoveringar ska också vara kompetent och varsamt utförda.

Under 2025 inkom 23 ansökningar om k-märkning av fritidsbåt, varav 21 beviljades, se tabell 28. Två båtar har strukits ur registret på grund av utförsel till utlandet. Totalt finns nu 207 k-märkta fritidsbåtar.

Tabell 28 K-märkning av fritidsbåtar

	2025	2024	2023
Antal k-märkta fritidsbåtar totalt	207	188	186
Antal behandlade ansökningar om k-märkning av fritidsbåtar	23	5	6
Antal beviljade ansökningar	21	4	5

5.6 Traditionsfartygsklassning

Huvudsyftet med traditionsfartygsklassning (t-klassning) är att kulturhistoriska värdefulla fartyg ska ges möjlighet att segla internationellt med nationella certifikat. Fartyget ska uppfylla följande kriterier för att t-klassas: traditionellt sjömanskap, kulturhistoriskt värde och att verksamheten inte har kommersiellt syfte. Beslut om

t-klassning fattas av Transportstyrelsen, men bedömningen om fartyget uppfyller de kulturhistoriska kraven görs av SMTM. Under 2025 hanterade SMTM tre ansökningar om t-klassning. Alla tre blev sedan t-klassade av Transportstyrelsen.

5.7 Fartygsstöd – bidrag till kulturhistoriskt värdefulla fartyg

I Sverige finns ännu ett hundratal fartyg som under 1900-talet fraktade gods och människor längs den svenska kusten samt i större sjöar och älvar. Dessa fartyg är en del av Sveriges sjöfartshistoria och kulturarv. Att bevara, använda och utveckla verksamheten kring dessa fartyg engagerar tusentals runt om i landet. För att stödja deras verksamhet fördelar SMTM ett ekonomiskt stöd till kulturhistoriskt värdefulla fartyg. Stödet regleras i Förordning (2011:1565) om statsbidrag till kostnader för vård av kulturhistoriskt

värdefulla fartyg. Prioriterat är stöd till fartyg vars verksamhet är, eller planeras bli, tillgänglig för allmänheten i syfte att fartygens historia ska kunna upplevas av så många människor som möjligt.

Under 2025 hanterade SMTM 33 ansökningar motsvarande cirka sex miljoner kronor. Utav dessa beviljades 15 fartyg stöd till ett belopp motsvarande närmare 1,5 miljoner kronor, se tabell 29. Det största enskilda stödet fördelades till ångfartyget Östersund i Storsjön för att tillverka en ny ångpanna.

Tabell 29 Beviljade och utbetalade fartygsstöd 2025¹

Fartygsnamn	Län	Typ	Belopp (kr)
Asta	Västra Götaland	Fiskebåt	90 000
Edit	Skåne	Fiskebåt	100 000
Harry	Västra Götaland	Bogserbåt	30 000
Helmi	Stockholm	Segelfartyg	100 000
Klara Marie	Västra Götaland	Segelfartyg	150 000
Lelång	Västra Götaland	Varpbåt	8 944
Polstjärnan	Västra Götaland	Ångdrivet passagerarfartyg	90 000
Sarpen	Skåne	Segelfartyg	100 000
Strand	Östergötland	Ångdrivet passagerarfartyg	50 000
Sunbeam	Stockholm	Segelfartyg	100 000
T26	Stockholm	Torpedbåt	30 000
T56	Stockholm	Torpedbåt	30 000
Venus	Kalmar	Seglande lastfartyg	30 000
Westkust	Västra Götaland	Segelfartyg	200 000
Östersund	Jämtland	Ångdrivet passagerarfartyg	350 000
Totalt			1 458 944

1) Tabellen redovisar faktiskt utbetalat belopp. Eftersom ett fartyg inte hade möjlighet att rekvidrera sitt bidrag betalade myndigheten inte ut den beslutade totalsumman.

6. Ökad kunskap

Inom forskningsprogrammet *Den glömda flottan*, Sveriges "blåa" kulturarv cirka 1450–1850 har över tusen svenska örlogsskepp från 1400–1800-talet kartlagts och dokumenterats. Resultatet finns sökbart i Vraks publika databas *Örloggen*. Ett av vraken i databasen är linjeskeppet Wasa vars akter syns på bilden. Foto: Patrik Höglund, Vrak/SMTM.

Myndigheten ska särskilt verka för ökad kunskap grundad på forskning och samverkan med andra, exempelvis universitet och högskolor, och förmedla kunskap inom sitt verksamhetsområde.

Beskrivning

SMTM skapar ny kunskap genom forskningsarbete och vetenskaplig publicering. Detta sker främst genom tre olika verksamheter: arbete med forskningsprojekt, samarbete kring Centrum för maritima studier (CEMAS) samt det marinarkeologiska kunskapsarbetet.

Myndigheten förmedlar också kunskap genom populärvetenskaplig verksamhet som publikationer, föredrag, utställningar med mera.

6.1 Analys och bedömning

SMTM bedömer att myndighetens insatser för att öka kunskapen samt höja kvaliteten i forskningen under året varit goda och att myndigheten därmed uppfyller sin uppgift enligt instruktion för verksamhetsområdet. Bedömningen baseras på följande grunder:

- att SMTM:s tre kvalitetsmål för att öka kunskapen samt höja kvaliteten i forskningen i huvudsak uppnåtts, se avsnitt 6.2,
- att SMTM bedrivit ett antal forskningsprojekt i samverkan med andra och med extern finansiering, se avsnitt 6.3,

- att SMTM verkat för att sprida kunskap inom sitt verksamhetsområde bland annat genom en bokproduktion av hög kvalitet och anordnandet av seminarier/konferenser, se avsnitt 6.4,
- att SMTM bedrivit ett omfattande och efterfrågat marinarkeologiskt arbete med geografisk spridning i landet, se avsnitt 6.6.

Ett mått på kvalitet är också att forskningsprojektet *I liv och död* tilldelades Forskning vid museers (FOMU:s) forskningspris 2025.

Utmaningar finns i samordningen mellan myndigheter i frågor som handlar om skyddande av vrakplatser, se även 6.6.

6.2 Kvalitetsarbete

Det första kvalitetsmålet är att myndigheten ska delta i minst åtta forskningsprojekt i genomsnitt per år över en treårsperiod. Myndigheten har under året deltagit i nio forskningsprojekt, se tabell 30, och därmed uppnått fastställt mål. Majoriteten av forskningsprojekten har genomförts i samverkan med andra institutioner, såsom universitet och högskolor, se avsnitt 6.3.2. Tre av projekten har slutredovisats under året, vilket även det är ett mått på kvalitet. Dessutom har projektet *Infrastrukturens källor. Historiska arkiv som resurs för robusta och hållbara transportanläggningar* under året beviljats medel från Trafikverket. Projektet startar 2026 och är ett samarbete mellan Centrum för Näringslivshistoria, Lunds universitet och SMTM.

Tabell 30 Förmedla forskning och skapa ny kunskap

	2025	2024	2023
Förmedla forskning			
Populärvetenskapliga publikationer – böcker och tidskrifter (antal)	2	5	2
Skapa ny kunskap			
Deltagande i forskningsprojekt (antal)	9	12	11
Vetenskapliga publikationer (antal)	4	3	5

Ett andra mål är att SMTM ska producera minst fem vetenskapliga publikationer per år över en treårsperiod. Under 2025 har SMTM producerat fyra vetenskapliga publikationer: varav tre artiklar och en bok, se även avsnitt 6.4.1. Över en treårsperiod har antalet i genomsnitt varit fyra publikationer per år, vilket är under det uppsatta målet. Då en av de vetenskapliga publikationerna är en bok med ett flertal artiklar, som gavs ut på både svenska och engelska, är bedömningen att SMTM även under 2025 haft en god vetenskaplig produktion.

Ett tredje kvalitetsmål för forskningsverksamheten att SMTM ska producera åtminstone två populärvetenskapliga publikationer per år. Detta mål nåddes under 2025, då myndigheten publicerade två populärvetenskapliga publikationer.

En viktig del av kvalitetsarbetet har även bestått i framtagandet av en ny forskningspolicy för myndigheten samt forskningsprogram för Sjöhistoriska museet och Vasamuseet. Myndigheten har även fortsatt kvalitetsarbetet avseende öppen vetenskap tillsammans med Statens historiska museer och Uppsala universitetsbibliotek.

6.3 Bedriva forskning

6.3.1 Inledning

SMTM har under 2025 arbetat med nio forskningsprojekt, se tabell 30. Visst forskningsarbete har även bedrivits inom ramen för myndighetens vetenskapliga och populärvetenskapliga publicering, se avsnitt 6.4.1.

Under året har myndigheten fattat beslut om en ny forskningspolicy. Av forskningspolicyn framgår att forskningsprogram ska finnas för den forskning som bedrivs av SMTM och att programmen ska relateras till myndighetens museer. Nya femåriga forskningsprogram för Sjöhistoriska museet och Vasamuseet har tagits fram under året.

Vidare ska SMTM:s forskning kommuniceras och tillgängliggöras öppet både internt och externt. Det kvalitetsarbete avseende öppen vetenskap som inleddes 2025 tillsammans med Statens historiska museer har fortsatt med bland annat ett panelsamtal på Sveriges Museers vårmöte i Jönköping.

6.3.2 Forskningsprojekt

Kolerahotet: kris, kontroll och det svenska samhället är en förstudie knuten till **Marinmuseum** och **Sjöhistoriska museet**. Förstudien behandlar koleraepidemierna under 1800-talet som spreds till Sverige via sjöfarten. Anledningen till förstudien är erfarenheterna av coronapandemin, som tydligt visat att det finns ett behov av forskning kring epidemier och kriser. Förstudien, som avrapporterats under året, har också sonderat hur museerna skulle kunna arbeta med ämnet i utställningar och pedagogiska program.

Projektet *Research on human remains, Vasa* består av fördjupade analyser av mänskliga kvarlevor som hittats ombord på skeppet Vasa. Arbetet har skett i samarbete med Uppsala universitet, Stockholms universitet och den amerikanska Försvarsmaktens DNA-identifieringslaboratorium (AFDIL). Resultaten

redovisas i utställningen *I liv och död* på **Vasamuseet** och i en bok med samma namn (även utgiven på engelska), se 6.4.1. Projektet rönt stor medial uppmärksamhet och tilldelades även Forskning vid museers forskningspris 2025.

Vasamuseet har under året drivit projektet *Finding the Vasa Cannon*, som syftar till att hitta de kanoner som bärgades från Vasa 1663–1683 för att därigenom belysa 1600-talets internationella handel med vapen och metall. Endast tre av de ursprungligen 64 kanonerna på Vasa finns i dag på museet. Arkivforskning i Sverige, England, Danmark och Tyskland tyder på att kanonerna som bärgades från Vasa 1663–1665 exporterades till Lübeck 1665. Där återanvändes de som råmaterial till nya kanoner efter nersmältning. Projektet avslutades under 2025 med en vetenskaplig slutrapport. Resultaten kommer att ingå i en kommande bok om Vasas konstruktion.

Kajutanprojektet, som syftar till att dokumentera, analysera och rekonstruera hur kajutorna i Vasas akter såg ut, har genomförts i samarbete med Uppsala universitet. Totalt har cirka 2 000 föremål dokumenterats och en digital rekonstruktion tagits fram. Resultaten från projektet kommer att utgöra del i framtida bokproduktion och publikt arbete vid Vasamuseet.

Vasamuseet deltar i ett stort internationellt och tvärvetenskapligt forskningsprojekt, *Mobilising Dutch East India Company collections for new global stories*, som syftar till att använda museiföremål, kartor och skriftliga källor på nya sätt för att skriva det holländska ostindiska kompaniets globala historia. Forskningsprojektet är baserat i Australien med Vasamuseet som samarbetspart.

Vasamuseet samarbetar även i ett projekt om det svenska örlogsskeppet Solen, som drivs av National Maritime Museum i Polen.

Projektet *Osmundskeppet och Östersjön som järnmarknad* utgår ifrån det så kallade Osmundvraket från 1500-talet som ligger i Stockholms skärgård. Projektet bedrivs av **Vrak – Museum of Wrecks** i samarbete med bland annat Jernkontoret. Under 2025 har undersökningen av den tunna som tidigare bärgats från vraket slutförts. Den arkeologiska undersökningen finansieras av Stiftelsen Voice of the Ocean och materialet genomgår nu analys och konservering. Arbete med en projektgemensam antologi har fortsatt och planeras att färdigställas 2026.

Forskningsprogrammet *Den glömda flottan, Sveriges "blå" kulturarv cirka 1450–1850*, finansieras av Riksbankens Jubileumsfond och är ett samarbete mellan SMTM och Stockholms universitet inom ramen

för samarbetet inom CEMAS samt Museiverket i Finland. Programmet som är tvärvetenskapligt belyser olika aspekter av den seglande svenska örlogsflottans historia med fokus på dess fartyg, i synnerhet de många fartyg som bevarats som skeppsvrak. Ett manus för en antologi om den svenska flottans materiella kultur har arbetats fram och förväntas publiceras under 2026. Inom programmets marinarkeologiska del har den publika databasen *Örloggen*, med information om över tusen fartyg i den svenska flottan från 1400-talets slut till mitten av 1800-talet, publicerats på Vraks webbplats. En förstudie har genomförts på Marinmuseum för att analysera hur forskningsprogrammets resultat kan integreras i museet verksamhet.

6.4 Förmedla forskning och kunskap

6.4.1 Publikationer

SMTM har under året publicerat fyra vetenskapliga publikationer. De utgörs av tre artiklar samt boken *I liv och död. Skeletten från Vasa berättar*. Boken, som även getts ut på engelska utgår från de analyser av mänskliga kvarlevor som genomförts inom forskningsprojektet *Research on human remains, Vasa*, se avsnitt 6.3.2.

De populärvetenskapliga publikationerna under 2025 består av en bok och ett magasin. **Järnvägs museets** årsbok *SPÅR* innehåller ett antal artiklar om järnvägs-historiska ämnen och ges ut i samarbete med museets vänförening Järnvägsmusei vänner. *Vrakmagasinet #2* är en populärvetenskaplig publikation som speglar aktuell marinarkeologi runt Östersjön.

6.4.2 Övrigt

Som ett svar på myndighetens behov av forsknings-baserad kunskap inom museivetenskapliga frågor finns Museologiska seminariet. På seminariet, som är öppet både för SMTM:s medarbetare och andra intressenter, presenteras aktuell museivetenskaplig forskning. Ett seminarium har genomförts under 2025.

Under 2025 startade en ny seminarieriserie, Transport-historiska forskarseminariet, som bjuder på en veten-skaplig bredd inom många olika forskningsfält med transporthistoria som gemensam nämnare. Fem semi-narietillfällen har genomförts under året.

Under året genomförde myndigheten den tredje transporthistoriska forskarkonferensen, i år med temat *Transporter i kris och krig*. Konferensen lockade närmare fyrtio deltagare, bland annat från sex universi-tet, Totalförsvarets forskningsinstitut, Trafikverket och Armémuseum.

Sjöhistoriska museet anordnade under året det tvärvetenskapliga forskningssymposiet *Vår värld är blå – Nya perspektiv på sjöhistorisk forskning*. Fors-kare och personal från myndigheten samt forskare från sex universitet deltog.

Inom forskningsprogrammet *Den glömda flottan. Sveriges "blå" kulturarv cirka 1450–1850*, se 6.3.2, anordnades sessioner på konferensen Nordisk etnologisk och folkloristisk kongress i Finland samt vid International Congress for Underwater Archaeology (IKUWA) i Belgien. På IKUWA anordnades dessutom, tillsammans med Ålands landskapsregering och Estlands sjöfarts-museum, sessionen *Archaeology and History of Mediaeval and Early Modern Cargo Ships in the Baltic Sea*.

6.5 Samverkan inom FoU-området

6.5.1 Centrum för maritima studier

Centrum för maritima studier (CEMAS) är en gemensam och samfinansierad satsning av SMTM och Stockholms universitet. Samarbetet syftar till att genomföra forskning och utbildning inom maritim historia, etnologi och arkeologi. Pågående forskningsprojekt är bland annat forskningsprogrammet *Den glömda flottan. Sveriges "blåa" kulturarv cirka 1450–1850*, se avsnitt 6.3.2. För att lyfta fram den maritima forskningen arrangerar SMTM seminarier tillsammans med CEMAS. Under 2025 hölls 13 seminarier med ett genomsnittligt deltagande på knappt 45 personer. Detta ligger över det genomsnittliga deltagandet från de två senaste åren. Forskare från CEMAS publicerar även vetenskapliga artiklar och bidrag till antologier inom ämnesområdet. Under året uppmärksammades CEMAS 15-årsjubileum med en workshop som behandlade den forskning som hittills bedrivits, men även blickade framåt.

6.5.2 Övrig samverkan

SMTM är samarbetspart till Stockholms universitet och Konstfack i det av Riksantikvarieämbetet finansierade projektet *Utställningars materialitet*, som syftar till att skapa kunskap om digitaliseringens konsekvenser för utställningsmediet och för besökarens möjligheter till meningsskapande. Särskilt undersöks hur digitala medier används och skapar villkor för lärande. Under året har en workshop genomförts på **Järnvägmuseet**.

Som del av **Vasamuseets** internationella samarbete har museet deltagit i undervisningen på kursen Global Maritime Archaeology på University of Malta, med fokus på marinarkeologi och museets dräkts- och textilhistoriska forskning.

SMTM ingår i styrgruppen för nätverket för FoU-myndigheter som samordnas av Vetenskapsrådet. Under året har ett nätverksmöte genomförts.

6.6 Marinarkeologi

SMTM bedriver ett omfattande marinarkeologiskt arbete kopplat till kunskapsuppbyggnad, tillgängliggörande samt bevarandefrågor av kulturarvet under vatten. Myndigheten bedriver dessutom arkeologisk uppdragsverksamhet, se avsnitt 7.3.

Två projekt baserade på särskilt prioriterade teman i **Vrak – Museum of Wrecks** forskningsprogram har fortsatt under året. Inom det första projektet, *Häringe – landskap och maritima lämningar*, har undersökningar av bland annat ett 1400-tals vrak genomförts. Inom det andra projektet, *Farledsspärrar längs Sveriges Östersjökust*, har bland annat en förmodad påspärr undersökts i Åkersberga norr om Stockholm. Anläggningen visade sig vara en fiskeanläggning från modern tid. Projektet har avrapporterats under året.

Ett nytt projekt, *Visualisera vrak*, har inletts. Projektets syfte är att med nya tekniska och digitala lösningar utveckla metoder för att på olika sätt kunna visa kulturarvet under ytan. Under 2025 har testfilmningar med 360-kamera genomförts på fartygslämningarna Jutholmsvraket och Anna Maria.

SMTM:s arbete för att motverka vrakplundring har fortsatt. Arbetet sker i samverkan med bland annat Sjöpolisen, Kustbevakningen, Polisens nationella operativa avdelning (Noa), Åklagarmyndigheten samt olika länsstyrelser.

Under året har SMTM hållit ett antal föredrag och utbildningsdykningar har genomförts tillsammans med Sjöpolisen och Kustbevakningen. Mot bakgrund av polisanmälningar avseende misstänkt fornlämningsbrott på fartygslämningar i Stockholms skärgård har

även en skarp insats genomförts tillsammans med Sjöpolisen för att samla in material för eventuell bevisföring.

Trots att myndighetssamarbetet varit lyckosamt och också intensifierats under senare år, finns fortfarande stora utmaningar vad gäller att stävja och lagföra vrakplundring. Tillsynen och kulturmiljövården till havs är ofta svår att upprätthålla. Utmaningar finns också i samordningen mellan myndigheterna och i hur kunskap om de vrakplatser som ska skyddas bäst kommuniceras mellan berörda myndigheter.

I området kring Flatvarp i Kalmar län har SMTM besiktigt ett tiotal registrerade vrakplatser, i syfte att förbättra informationen i Kulturmiljöregistret. Bidragsmedel till detta har erhållits från länsstyrelsen i Kalmar län. I samband med insatsen kunde bland annat vraket av ett fartyg från tiden kring år 1600 beläggas.

SMTM:s marinarkeologiska kunskap och kulturmiljöperspektiv är efterfrågad från andra myndigheter, exempelvis i samband med yttranden och remisser vid nya exploateringar. Under 2025 var antalet remisser och yttranden från SMTM 49, vilket är jämförbart med 2024 då antalet var 48.

Myndigheten ingår i nätverket Sjöstjärnan, där statliga myndigheter som arbetar med maritima frågor samverkar. Nätverket har som syfte att optimera resurserna för de statliga myndigheterna som arbetar med djupmätning och bottenundersökning, samt att förbättra de statliga myndigheternas samlade kunskaper om djup-, objekt- och bottenförhållanden. Under 2025 har ett möte genomförts.

7. Avgiftsbelagd verksamhet

Vrak – Museum of Wrecks marinarkeologer utför på uppdrag undersökningar och arkeologiska utredningar över hela landet. Arbetet bidrar till ökad kunskap, bättre beslutsunderlag och en ökad förståelse för Sveriges maritima kulturarv. Foto: Mikael Dunker, Vrak/SMTM.

I tabell 31 redovisas SMTM:s avgiftsbelagda verksamhet. Redovisningen följer den rubrikstruktur som myndighetens regleringsbrev för 2025 anger.

Tabell 31 Avgiftsbelagd verksamhet

Verksamhet (tkr)	+/- t.o.m. 2023	+/- 2024	Intäkter 2025		Kostnader 2025		+/-2025	Ack. +/- utgå. 2025
			Budget	Utfall	Budget	Utfall		
Verksamhet med full kostnadstäckning								
Försäljning av varor	-657	123	25 322	27 284	23 549	25 513	1 771	1 237
Undersökning, utredning och andra tjänster	306	26	1 000	1 813	951	1 876	-64	268
Vasamuseet	-7 012	671	238 856	242 437	227 033	243 068	-631	-6 972
Summa	-7 363	820	265 178	271 534	251 533	270 457	1 076	-5 467

Undersökningar, utredningar och andra tjänster har ökat försäljningen med 813 tkr jämfört med budget. Ökningen beror på fler uppdrag under året än vad som tidigare prognostiserats. Till det tillkommer ökade kostnader.

Övrig avgiftsbelagd verksamhet

	Budget	Utfall
Entréer och visningar	26 190	23 281
Övrigt	7 430	12 533
Summa	33 620	35 814

Övrig avgiftsbelagd verksamhet har ökat jämfört med budget främst genom fakturering av kostnader för inordnandet av SFHM.

Fördelning av intäkter för Vasamuseet

Entréer och visningar	240 151
Lokaler	1 729
Bidrag	556
Finansiella intäkter	1
Summa	242 437

Kostnader för Vasamuseet

Totala kostnader Vasamuseet	243 068
Justering av kostnader mot anslag	0
Summa	243 068

Fördelning av intäkter för Undersökning, utredning och andra tjänster

Avgifter	1 246
Bidrag	566
Summa	1 813

Ett ackumulerat överskott avseende verksamhet med full kostnadstäckning får användas av SMTM för utveckling av museiverksamhet inom myndigheten.

Summa	0
--------------	----------

7.1 Ekonomisk balans i de avgiftsbelagda verksamheterna

UR SMTM:S REGLERINGSBREV FÖR 2025

Statens maritima och transporthistoriska museer ska redovisa:

- hur arbetet med att åstadkomma ekonomisk balans i de avgiftsbelagda verksamheterna fortskrider.

Myndigheten bedriver flera avgiftsbelagda verksamheter, huvudsakligen vid museerna. Detta avsnitt omfattar de tre verksamheter som enligt gällande uppdrag ska bära sina egna kostnader: Vasamuseet, butikerna och marinarkeologisk uppdragsverksamhet.

Det underskott som myndigheten redovisat under senare år kan i allt väsentligt hänföras till coronapandemins effekter. De kraftigt reducerade besökstalen under 2020–2021 medförde betydande och långvariga intäktsbortfall. Även om besöksutvecklingen därefter har återhämtats har intäkterna ännu inte återgått till nivåerna som rådde före pandemin. Vasamuseet och butikerna redovisade under pandemin underskott som myndigheten därefter successivt har arbetat med att hantera.

De avgiftsbelagda verksamheterna med full kostnadstäckning har under 2025 sammantaget täckt sina kostnader. Intäkter från entréer, försäljning, uthyrning och övriga tjänster har motsvarat verksamheternas kostnader, vilket innebär att dessa verksamheter varit självfinansierade.

Vasamuseet utgör den största intäktskällan inom myndighetens avgiftsbelagda verksamhet. Besöksnivåerna har under året legat i nivå med 2024. Avgiftsjusteringar i kombination med satsningar på tillfälliga utställningar har möjliggjort att hantera ökade kostnader. Förstärkta kommunikationsinsatser har bidragit till att stabilisera besöksutvecklingen. Vasamuseet redovisar ett mindre underskott, vilket bedöms kunna elimineras inom två till fyra år.

Butiksverksamheterna har fortsatt att utvecklas i syfte att möta efterfrågan, bland annat genom en ökad andel hållbarhetsklassade varor. Det underskott som redovisades 2024 har under 2025 vänt till ett mindre överskott.

Uppdragsarkeologin har under året bedrivits med full kostnadstäckning och redovisar ett resultat i balans, se avsnitt 7.3 för mer detaljerad redovisning av verksamheten.

Myndigheten bedömer att de avgiftsbelagda verksamheterna kan uppnå en stabil och långsiktigt hållbar ekonomisk nivå inom en femårsperiod. Bedömningen baseras på antagandet att besöksnivåerna kan bibehållas eller stärkas genom tillfälliga satsningar, ett fortsatt attraktivt publikt erbjudande samt utvecklingen av kompletterande intäktsströmmar. Besöksflödena utgör en central faktor för intäktsutvecklingen, och variationer i dessa kan få betydande konsekvenser för resultatet.

För att stärka den ekonomiska utvecklingen genomför myndigheten insatser för att utveckla nya utställningar, bredda det publika erbjudandet och intensifiera marknadsföringen. Dessa åtgärder syftar till att öka antalet besökare och skapa ytterligare intäktsmöjligheter.

Sammanfattningsvis har de avgiftsbelagda verksamheterna under 2025 uppnått balans mellan intäkter och kostnader. Myndigheten fortsätter samtidigt arbetet med att hantera kvarstående underskott som uppstod till följd av pandemin och bedömer att utvecklingen fortskrider i enlighet med gällande mål.

7.2 Användning av ackumulerat överskott

UR SMTM:S REGLERINGSBREV FÖR 2025

Statens maritima och transporthistoriska museer ska redovisa:

- hur ett eventuellt ackumulerat överskott för avgiftsbelagda verksamheter med full kostnadstäckning har använts enligt villkoret i regleringsbrevets avsnitt 6.4.

Under 2025 har inget överskott använts för utveckling av myndigheten. Efter 2024 fanns endast ett mindre överskott inom uppdragsarkeologin att använda under 2025. För butikerna och Vasamuseet fanns inget överskott att använda för myndighetens utveckling. I dagsläget bedöms inget större överskott finnas inom dessa

tre verksamheter inom de närmaste två till fyra åren. Då verksamheterna är direkt påverkade av besöksvolymen och efterfrågan på marinarkeologiska uppdrag kan dock ett överskott som inte tidigare prognostiserats uppstå.

7.3 Marinarkeologisk uppdragsverksamhet

SMTM bedriver marinarkeologisk uppdragsverksamhet. Den marinarkeologiska uppdragsverksamheten bidrar till ny kunskap om det maritima kulturarvet och till ökad kännedom om och bättre förutsättningar för bevarande. Fokus ligger på skeppsvrak och andra lämningar under vatten, men SMTM utför också undersökningar på land i äldre maritima miljöer. Huvuddelen av uppdragen görs i egen regi, men SMTM anlitas även som underkonsult av andra arkeologiföretag. För redovisning av den del av SMTM:s marinarkeologiska verksamhet som inte är uppdragsbaserad, se avsnitt 6.6.

Under 2025 har myndigheten arbetat med tolv arkeologiska uppdragsprojekt, varav sju har avslutats under året, se tabell 32. Tio uppdragsprojekt har tillkommit under året. Undersökningar har bland annat genomförts i Nacka och Österåker kommuner i Stockholms län samt vid Skeppsholmen i Stockholm. Dessutom har en kunskapsöversikt till arkeologiskt handlingsprogram genomförts på uppdrag av länsstyrelsen i Gotlands län.

Tabell 32 Arkeologiska uppdrag

	2025	2024	2023
Antal avslutade arkeologiska uppdrag under året	7	9	13
Antal inkomna arkeologiska uppdrag som regleras av kulturmiljölagen	7	0	3

Utifrån anmälda händelser på vrakplatsen för örlogsfartyget Riksäpplet, förlist 1676, har SMTM på uppdrag av länsstyrelsen i Stockholms län upprättat en skaderapport. Tillsammans med länsstyrelsen i Stockholms län besiktades även en nyupptäckt medeltida hamnplats vid Grovstanäs i Roslagen med fynd av flera båtar. Platsen kan preliminärt dateras till 1400-tal.

Under året har elva rapporter publicerats i Vrak – Museum of Wrecks rapportserie, varav sju från uppdragsprojekt. Två uppdrag har rapporterats genom ett rapport-PM som inte publicerats.

Under 2025 har antalet inkomna uppdragsarkeologiska projekt som regleras av kulturmiljölagen uppgått till sju, se tabell 32. Detta är en ökning jämfört med 2024 då inga sådana projekt inkom. Utifrån att andelen inkomna uppdragsarkeologiska projekt som baseras på kulturmiljölagen varit förhållandevis låg under 2020-talet, gjorde SMTM under 2024 en intern kartläggning av den intäktsfinansierade arkeologiska verksamheten mellan åren 2016–2023. Slutsatsen var att volymen uppdrag baserade på kulturmiljölagen beskriver en tydligt vikande kurva. Kartläggningen slutrapporterades under 2025 och utmynnade i ett antal förslag på åtgärder för att vända utvecklingen.

8. Internationellt och interkulturellt utbyte och samarbete

På sommarlovet fick barn och ungdomar i Fisksätra lära sig om sjösäkerhet och segling genom pilotprojektet *Sommarveckan i Fisksätra*. Projektet anordnades av Sjöhistoriska museet och Vrak – Museum of Wrecks i samarbete med Fisksätra Museum och Darra, en ideell förening som erbjuder kulturella aktiviteter för barn och ungdomar i Fisksätra. Foto: Linus Karlsson, Sjöhistoriska museet/SMTM.

SMTM ska bedriva internationellt och interkulturellt utbyte och samarbete.

Beskrivning

SMTM bevakar och deltar i internationella samarbeten och utbyten genom konferenser, studiebesök, kommittéer och andra kontakter. Ytterligare internationella samarbeten inom forskningsområdet redovisas under avsnitt 6.

SMTM:s arbete med att bedriva interkulturellt utbyte handlar till stor del om att skapa samarbeten med olika föreningar samt program för varierande målgrupper.

8.1 Internationellt utbyte och samarbete

De konferenser och seminarier som genomförts inom ramen för forskningsområdet och det marinarkeologiska arbetet redovisas under avsnitt 6.

Till de kontinuerliga internationella samarbetena hör styrelsearbete för International Council of Maritime Museums (ICMM). Under året har även samarbetet inom *ICMM Maritime Refugee Project* fortsatt. Bland annat har arbetet med en databas, *ICMM Maritime Refugee Vessels Database*, som nås via ICMM:s webbplats, inletts. Projektet har hämtat inspiration ur Sjöhistoriska museets arbete med baltiska båtflyktingar, och museet ingår i den internationella grupp som utvecklar samarbetet.

Under 2025 har samarbetet med museet Khortytsia National Reserve i Zaporizjzja, Ukraina, fortsatt. Inom ramen för ICMM har SMTM lett arbetet med att organisera och genomföra en arkeologisk räddningsgrävning av vrak från 1738 vid Khortytsia. Efter undersökning kunde vraket flyttas till ett säkert läge för konservering.

SMTM har även deltagit i arbetsmöten med Baltic Region Heritage Committee, ett kulturarvssamarbete mellan länder runt Östersjön. Utöver digitala arbetsgruppsmöten genomfördes under året en workshop med titeln *Difficult/unwanted/dark heritage* i Narva, Estland, i regi av estniska Riksantikvarieämbetet. Workshopen inkluderade bland annat ett studiebesök till ryska gränsen, med visning av den estniska tullstationen och information om smuggling av bland annat kulturföremål. Därutöver pågår även ett samarbetsprojekt med koppling till kulturhistoriska fyror.

I september deltog **Marinmuseum** i Nordic World Heritage Conference i Stevns, Danmark. Konferensen samlade representanter från de nordiska länderna för att diskutera bevarandet och utvecklingen av världsarv. Marinmuseum bidrog med exempel från museets arbete med att utveckla pedagogisk verksamhet och kommunicera världsarvets värden.

Marinmuseums pedagoger deltog i konferensen Museum Next där de presenterade museets arbete med

miniguider för en internationell publik av musei-kollegor. Presentationen väckte stort intresse och gav museet möjlighet att sprida sina metoder globalt.

Sjöhistoriska museet har medverkat med en inspirationsföreläsning på en workshop på Sjöfartsmuseet i Oslo, Norge, inför konceptarbetet med en ny marinarkeologisk utställning. Museet har även samarbetat med *The Baltic University Program* kring handledning av internationella masterstudenter, där studenter från olika universitet i Östersjöländerna deltar i workshopar.

Sjöhistoriska museet har haft en dialog med Ockupations- och frihetsmuseet i Tallinn, Estland, angående deras digitala utställning *Fria vindar*. Museet har även samarbetat med Tartu universitet och Estlands minnesinstitut genom att bidra med textmaterial till ett pågående publikationsprojekt om flykten från Baltikum.

På museifartygen i Stockholm har museet även tagit emot representanter från ett japanskt rederi vid ett par tillfällen. I Japan pågår ett arbete med att restaurera museifartyget Hikawa Maru. Eftersom de står inför ungefär samma typ av skrovarbete som Sankt Erik gjorde 2019, har de önskat samtal och erfarenhetsutbyte kring bevarandeåtgärder.

I maj 2025 stod **Vasamuseet** som Hosting Organisation inom programmet Erasmus+. Vasamuseet arrangerade en fortbildningsdag för ett tiotal kollegor från Ringkøbing Fjord Museer i Danmark. Såväl publik verksamhet som samlingsförvaltning och bevarande frågor stod på programmet.

Museet har även haft besök från Festspelen i Bergen, Norge för att studera projektet *Stötta Vasa* och diskutera gemensamma frågor inom fundraising och extern finansiering.

Under året har Vasamuseet deltagit i en workshop, *The 2nd Military History Network Workshop: Military History and Historical Memory Warsaw*, på universitetet i Warszawa, Polen, med fokus på att undervisa, förstå och förmedla militärhistoria vid universitet och museer.

Vrak – Museum of Wreck har under 2025 tagit emot besökare från bland annat The Nautical Archaeology Society från Storbritannien, Sjöfartsmuseet i Gdansk, Polen, och University of Malta.

Museet har dessutom initierat ett samarbete med The Museum of the Second World War i Gdansk, Polen. Syftet med samarbetet är att skapa en arena där marin- arkeologin i Östersjön och forskningen om andra världskriget kan mötas och presenteras för en bredare publik. Ett symposium har genomförts, där Vrak presenterade föredraget Bridging the Depths: From Research to Mediation at Vrak – Museum of Wrecks.

Under 2025 har Vrak deltagit i mässor utomlands, bland annat Historiske Dager i Köpenhamn, Danmark och dykmässan DivingTalks i Lissabon, Portugal. Vid den sistnämnda höll myndighetens marin- arkeologer

föredrag om museets marin- arkeologiska verksamhet samt det publika arbetet med marin- arkeologi och kulturarvet under ytan.

Vrak har även medverkat i fältkursen i marin- arkeologi vid Hangö sommaruniversitet i Tvärminne i Finland. Kursen, som fokuserar på dokumentations- metoder och 3D-modellering av vrak, genomförs i samarbete med Helsingfors universitet, Museiverket i Finland, Södertörns högskola samt Åbo universitet.

Järnvägmuseet arrangerade under året Nordiskt järnvägmuseimöte, där huvudtemat var utställning och tillgängliggörande. Museerna i Danmark och Norge står inför att bygga nya utställningar och kunde inspireras av den nya basutställningen i Gävle. Danmarks Jernbanemuseum återkom under hösten med hela personalen för ett ännu bättre samlat intryck.

8.2 Interkulturellt utbyte och samarbete

Sjöhistoriska museet och **Vrak – Museum of Wrecks** har under året genomfört projektet *Sommarveckan i Fisksätra* i samarbete med Fisksätra Museum och Darra, en ideell förening som erbjuder kulturella aktiviteter för barn och ungdomar i Fisksätra. Deltagande barn och ungdomar erbjöds bland annat möjlighet att testa en så kallad ROV (Remotely Operated Vehicle) som är en obemannad, fjärrstyrd undervattensfarkost som används för att säkert utforska havsdjup. Deltagare och funktionärer erbjöds även seglingsaktiviteter med optimistjollar samt utbildning i grundläggande sjösäkerhet och allmänt sjömanskap.

Sjöhistoriska museet deltog med aktiviteten knopslagning i Clowner utan gränsers Drömgala på Dramaten. Drömgalan anordnas varje år och är en dag

för barn som har kommit till Sverige på flykt, bor på skyddade boenden, lever som papperslösa eller befinner sig i socioekonomisk utsatthet.

Sedan ett antal år tillbaka har **Vasamuseet** och Vrak samarbete med den ideella föreningen Kompis Sverige. Föreningens ändamål är att bedriva integrations- verksamhet med målsättningen att främja mellan- mänskliga kontakter och med olika insatser skapa möten mellan nya och etablerade svenskar. Både Vasamuseet och Vrak har även samarbete med organisationen Svenska med baby, som är en organisation som stödjer föräldrar och barn, särskilt nyanlända, genom att skapa mötesplatser och aktiviteter.

9. Kompetensförsörjning

Året har präglats av inordnandet av Statens försvarshistoriska museer i SMTM. SMTM har som arbetsgivare strävat efter att tillgodose verksamhetens behov av kompetens och att säkerställa kompetensförsörjningen. Myndigheterna har tillsammans arbetat i ett genomförandeprojekt som startade med en gemensam träff på Flygvapenmuseum i Linköping. Foto: Maria Skuldt, SMTM.

Myndigheten ska redovisa de åtgärder som har vidtagits i syfte att säkerställa att kompetens finns för att fullgöra de uppgifter som avses i 1 § första stycket. I redovisningen ska det ingå en bedömning av hur de vidtagna åtgärderna sammantaget har bidragit till fullgörandet av dessa uppgifter.

9.1 Inledning

Det långsiktiga arbetet att säkerställa kompetensförsörjningen har fortsatt under 2025. Behovsanalys sker årligen och planering har genomförts för att möjliggöra utökning av personalresurserna med utgångspunkt i myndighetens kompetensförsörjningsbehov och ekonomiska förutsättningar.

För att säkerställa myndighetens långsiktiga kompetensförsörjning och måluppfyllelse har SMTM en HR-strategi som utvecklats utifrån den vedertagna kompetensförsörjningsmodellen ARUBA:

- Attrahera medarbetare och chefer med rätt kompetens,
- Rekrytera medarbetare och chefer som matchar nuvarande och framtida kompetenskrav,

- Utveckla befintliga medarbetare och chefer så att de klarar dagens arbetsuppgifter och morgondagens utmaningar,
- Behålla verksamhetskritisk kompetens och nyckelpersoner,
- Avveckla medarbetare som inte längre kan eller vill bidra.

HR-strategin syftar till att identifiera långsiktiga strategiska utvecklingsområden och prioriteringar av aktiviteter för att säkerställa myndighetens kompetensförsörjning. Den utgör en långsiktig plan för hur HR-arbetet ska bidra till att verksamheten har rätt kompetens för att nå verksamhetens mål på både kort och lång sikt.

9.2 Attrahera och rekrytera kompetens

SMTM bedömer att myndigheten under året haft en god förmåga att attrahera och rekrytera den kompetens som verksamheten behöver.

Antalet årsarbetskrafter har ökat från 256 under 2024 till 267 under 2025. Under året har elva tillsvidareanställningar utlysts. SMTM har kunnat tillsätta utlysta tjänster där rekryteringsprocessen fullgjorts med efterfrågad kompetens, förutom vid ett tillfälle, se tabell 33. Tjänsten kunde dock tillsättas senare. Antalet rekryteringar och inkomna ansökningar har ökat under året. Förklaringen till detta är en större mängd ansökningar till myndighetens behovsanställda tjänster.

SMTM genomför årligen en eNPS-mätning (Employee Net Promoter Score), som mäter medarbetares engagemang och ambassadörskap gentemot myndigheten som arbetsgivare. Årets mätning ger ett värde på +23 vilket är ett bra resultat och det högsta värdet SMTM uppmätt sedan mätningarna påbörjades 2019.

Tabell 33 Nyckeltal för kompetensförsörjning

	2025	2024	2023
Antal anställda genom rekrytering	216	99	87
Antal inkomna ansökningar vid utlysta tjänster	4 619	2 368	3 026
Antal ansökningar i genomsnitt per utlyst tjänst	68	39	46
Antal tjänster som inte kunnat tillsättas vid en första utlysning	1	1	0

9.3 Utveckla, behålla och avveckla kompetens

Under 2025 har förberedelsearbete för inordnandet av Statens försvarshistoriska museers verksamhet i SMTM varit i fokus. Myndigheten har arbetat proaktivt och på bred front med insatser för att inordnandet ska ske så smidigt som möjligt, bland annat genom löpande information samt frågor och svar kopplat till verksamhetsövergången på båda myndigheternas intranät.

Under året har även arbetet med att förankra SMTM:s värderingar och arbete kring myndighetens önskade kultur stått i centrum. SMTM strävar mot att ha en effektiv samarbetskultur som kännetecknas av tillit, nyfikenhet och ansvarstagande. Under året har myndigheten arbetat vidare med de fem värderingarna effektivitet, samarbete, tillit, nyfikenhet och ansvarstagande och vilka arbetssätt som behövs för att ytterligare utveckla samarbetskulturen. Dialogerna har bidragit till ett gemensamt ansvarstagande för SMTM som arbetsplats där alla medarbetare spelar en viktig roll. Arbetet med myndighetens värderingar inkluderar även ändamålsenliga lokaler och arbetsplatser som stöttar i arbetet mot den önskade kulturen. Med anledning av detta har myndigheten genomfört en förstudie kallad *Kulturresan*, i vilken myndigheten undersökt möjligheten att gå mot ett mer aktivitetsbaserat arbetssätt. En kartläggning har genomförts av de behov myndighetens medarbetare har gällande den fysiska arbetsmiljön för att kunna utföra sina arbetsuppgifter på bästa sätt, samt hur lokalerna kan stödja den önskade kulturen.

Ledarutveckling på gruppnivå har genomförts inom ramen för myndighetens så kallade chefsforum, en

regelbunden mötesform där chefer har getts möjlighet till lärande, reflektion och erfarenhetsutbyte inom ledarskaps- och medarbetarskapsfrågor. Ett fokusområde under året har varit att stärka myndighetens chefer i att bygga förutsättningar för samarbeten genom exempelvis förankring i beteenden och förändringsledning. Med grund i forskning och gemensamma verktyg har myndigheten ökat kunskap och förutsättningar för goda och utvecklande samarbeten över hela myndigheten.

SMTM arbetar på flera sätt med digitalisering och med att höja kompetensen inom ämnet för alla medarbetare. En del i detta är införandet av en HR-portal där myndigheten lagt fokus på att digitalisera den så kallade medarbetarresan, det vill säga medarbetarens hela kontakt med myndigheten som arbetsgivare, från rekrytering till eventuellt avslut. Exempel på detta är implementeringen av ett digitalt HR-system som verktyg för genomförande av medarbetarsamtal, samt digitaliserade pre- och onboardingprogram för nyanställda.

SMTM vill främja en god arbetsmiljö och skapa förutsättningar för ett hållbart arbetsliv, och har därför under året vidareutvecklat myndighetens så kallade pulsmätning inom organisatorisk och social arbetsmiljö. Som komplement till denna mätning har myndigheten tagit fram undersökningen Kulturkollen, som mäter hur kända och förankrade myndighetens värderingar är hos medarbetarna.

9.4 Sjukfrånvaro

Den totala sjukfrånvaron har ökat något, från 4,1 procent 2024 till 4,2 procent 2025. Ökningen har främst skett för kvinnor mellan 30–49 år. Sjukfrånvaron har minskat något bland män och anställda över 50 år.

Tabell 34 Sjukfrånvaro

	2025	2024	2023
Sjukfrånvaro totalt	4,2 %	4,1 %	4,0 %
Andel långtidssjukfrånvaro (60 dagar eller mer)	51,5 %	51,1 %	49,1 %
Sjukfrånvaro kvinnor	4,0 %	3,4 %	3,7 %
Sjukfrånvaro män	4,5 %	4,9 %	4,4 %
Sjukfrånvaro anställda –29 år	3,0 %	4,0 %	2,3 %
Sjukfrånvaro anställda 30–49 år	2,8 %	2,0 %	2,8 %
Sjukfrånvaro anställda 50 år–	5,5 %	6,1 %	5,4 %

10. Hållbarhet

Genom att byta ut produkter, utveckla egna motiv, välja genomtänkt production och samarbeta med ansvarsfulla leverantörer bidrar museernas butiker, däribland Järnvägmuseets, till både SMTM:s varumärke och en mer hållbar konsumtion. Foto: Lovisa Brämning, Järnvägmuseet/SMTM.

SMTM är miljöcertifierade enligt ISO 14001. Myndigheten har ett miljöledningssystem som integrerar miljöhänsyn i myndighetens verksamhet så att verksamhetens direkta och indirekta miljöpåverkan beaktas på ett systematiskt sätt.

Beskrivning

På SMTM omfattas all verksamhet av myndighetens miljöledningssystem som fungerar i enlighet med gällande lagstiftning och ISO 14001:2015. Det innebär att utifrån ett hållbarhetsperspektiv arbeta med

ständiga förbättringar i verksamheten. Myndighetens hållbarhetsarbete som omfattar social, miljömässig och ekonomisk hållbarhet, ska bidra till de globala målen för hållbar utveckling i Agenda 2030.

10.1 Övergripande arbete med hållbarhet

SMTM:s övergripande hållbarhetsarbete under året har fokuserat på att försöka minska utsläpp av fossila växthusgaser. Bland annat har myndigheten uppdaterat riktlinjerna för resor där det framkommer att alla fordon som hyrs, leasas eller ägs av myndigheten ska köras på fossilfritt bränsle (el, biogas, HVO100 eller motsvarande). I regleringsbrevet för 2022, fick myndigheten i uppdrag att sätta mätbara mål för minskning av utsläpp från tjänsteresor. SMTM:s mål var att till 2025 minska utsläppen med 75 procent jämfört med utsläppen 2019. Detta mål är uppnått.

Myndigheten har avgett sex olika löften, som tillsammans stödjer tio mål i Agenda 2030. Dessa mål utgör från och med 2026 en bas i myndighetens arbete med hållbar utveckling av verksamheten. Myndigheten har därmed ett ledningssystem för hållbarhet som inbegriper både arbetet med miljöledningssystemet ISO 14001 och Agenda 2030.

SMTM är en aktiv part i utvecklingen av Kungliga Djurgårdens intressenter (KDI), som samlar drygt 60 intressenter inom besöksnäringen i Stockholm. Det är ett samarbetsforum med hållbarhet i fokus. SMTM är aktiva då tre av myndighetens fem museer ligger på Djurgården. Med KDI som drivande och sammanhållande kraft arbetar medlemmarna gemensamt för att utveckla en alltmer hållbar destination. KDI är sedan 2025 en aktiv deltagare i *ClineDest* – ett EU-projekt som bland annat syftar till att mäta och minska klimatpåverkan från den egna verksamheten, samt till att bidra med kunskap och klimatdata till det gemensamma destinationsarbetet.

Det av FN bildade Global Sustainable Tourism Council (GSTC) arbetar med att ta fram globala kriterier för en hållbar besöksnäring. Liksom tidigare år har SMTM under 2025 bidragit i arbetet med dessa kriterier.

Myndigheten har ungefär lika stora utsläpp av fossil koldioxid 2025 som 2024. Resultatet kommer av både minskningar och ökningar av utsläpp. Resor med inrikes och utrikes flyg har minskat med omkring 50 procent. Minskningen för inrikes flyg motsvarar ökningen av antalet tågresor. Utsläpp av fossil koldioxid orsakad av bilkörning har minskat med omkring 50 procent. Delar av denna minskning beror på att fordonen i högre grad tankats med fossilfritt bränsle.

Det har skett en ökning av utsläpp från maskiner och övriga fordon med cirka 50 procent under 2025. Ökningen beror på att museifartyg- och tåg körts vid fler tillfällen, vilket medfört en ökad bränsleförbrukning.

Från och med 2025 redovisas marinarkeologernas drivmedelsförbrukning, vilket har inneburit en ökning av de redovisade utsläppen med cirka fem ton. Tidigare ingick drivmedel i hyran av de båtar som användes och redovisades därför inte av SMTM. Under 2025 införskaffade myndigheten en egen dykbåt, vilket medfört att drivmedelsförbrukningen nu kan mätas och redovisas.

Inom hela myndigheten pågår ett arbete med att, där så är möjligt, byta till bränslesorter med lägre andel av fossil koldioxid.

10.2 Hållbarhetsarbete på museerna

SMTM:s fem museer arbetar alla strukturerat med att integrera hållbarhetsfrågor i sin verksamhet och bidra till en långsiktigt hållbar utveckling. Arbetet omfattar bland annat avfallssortering, energieffektivisering och medvetna materialval vid utställningsproduktion. Alla restaurangerna på myndighetens museer i Stockholm deltar i ett KDI-projekt för att minska matsvinnet.

SMTM har under ett antal år arbetat aktivt för att ta fram ett butikssortiment som uppfyller myndighetens kriterier för hållbara produkter. Det innebär bland annat att produkterna är tillverkade med återbrukat material eller med annan minimal miljöpåverkan, produkterna är av god kvalitet eller att tillverkaren på annat sätt bidrar till SMTM:s hållbarhetsarbete. SMTM:s interna krav på ett hållbart sortiment har inneburit att många varor tagits bort från musei-butikerna och i vissa fall ersatts av andra. Det sortiment som nu erbjuds i butikerna är till största del att betrakta som hållbara.

Marinmuseum arrangerade i april ett samtal med rubriken *Hur ser ett gott liv ut i en klimatförändrad värld?* Två experter samtalade bland annat om klimatkrisen och geopolitiken. Museet har även deltagit i möten och workshops med andra aktörer inom besöksnäringen i Karlskrona för att främja hållbar destinations-

utveckling och stärka stadens attraktivitet som hållbar turistdestination, med särskilt fokus på att bevara kulturarvet.

Sjöhistoriska museet erbjuder flera skolprogram med tydligt hållbarhetsfokus, där elever får utforska handel, miljö och framtidsfrågor. Programmet *Hack for Future* ger elever möjlighet att diskutera hållbar sjöfart utifrån historiska och nutida perspektiv.

Museet har deltagit i branschdialoger, bland annat genom Sjöhistoriskt forum, för att stärka samverkan kring maritimt kulturarv och hållbara arbetssätt.

Vasamuseet har i projektet *Stötta Vasa* inlett ett sidoprojekt med den leverantör som sponsrar med stål till den inre stöttningen. Projektet innebär att leverantören tar emot det gamla, kasserade stålet från stöttningen och återanvänder det.

Flertalet turer med **Järnvägmuseets** rälsbussar har körts på det fossilfria bränslet EcoPar. Förberedelser har gjorts för att få ett ånglok möjligt att köra på fossilfritt bränsle från och med 2026. Stenkolseldat ånglok har använts vid ett körtillfälle under året. Då användes ett bränsle delvis baserat på pressade olivkärnor, vilket reducerar utsläppen av fossil koldioxid med omkring 30 procent.

11. Övrig återrapportering

I april 2025 öppnade utställningen *Vikings Before Vikings* på Vrak – Museum of Wrecks. Den är producerad av Saaremaa Museum i Estland och bygger på arkeologiska fynd från två båtgravar från 700-talet. Fynden berättar om nordiska krigare från Mälardalen och Gotland som seglade över Östersjön före den officiella vikingatidens början. Foto: Birgit Walsh.

Resultatredovisningen ska utgå från de uppgifter som framgår av myndighetens instruktion samt de mål och krav som regeringen har angett i regleringsbrev eller något annat beslut.

Beskrivning

I avsnitt 11 har merparten av de återrapporteringskrav SMTM har enligt regleringsbrev och regeringsuppdrag samlats. Det återrapporteringskrav som hör till

besöksutvecklingen återfinns i avsnitt 3.3. Återrapporteringskravet kring avgiftsbelagd verksamhet återfinns under avsnitt 7.

11.1 Verksamhet för den unga publiken

Statens maritima och transporthistoriska museer ska redovisa den verksamhet som svarar mot den unga publikens behov samt insatser för att öka den unga publiken.

Under 2025 har **Marinmuseum** erbjudit en rad aktiviteter för barn och familjer, under lov och genom museets återkommande helgvisningar särskilt riktade till yngre besökare. I museets undervattenstunnel fick barn och unga anta uppdraget att vara vrakdykare och utforska Östersjöns egenskaper, miljöstatus och bevarade vrak i syfte att stärka kunskapen om klimat och Östersjöns känsliga miljö. Höstlovet och evenemanget Världsarvsdagarna genomfördes med temat Marinmuseum goes punk, där barn och unga inspirerades av historiska kamper och fick möjlighet att uttrycka sina egna åsikter i museets skaparverkstad.

Sjöhistoriska museet har under 2025 genomfört seglarkurser för nybörjare och mer avancerade seglare i åldrarna 8–14 år. Kurserna utgår från optimistjollesegling och grundläggande utbildning i sjömanskap och hantverkskunnande som hör därtill.

Vasamuseet har olika aktiviteter för familjer, både på egen hand och tillsammans med en museivärd. Museet erbjuder program, audioguider, pröva-på-stationer och egenhandsmaterial för familjer under helger och lov.

Under sport- och höstloven 2025 gavs föreställningar av Nordcirkus och dockteatern Titt-ut, anpassade för olika åldrar.

Under 2025 har **Vrak – Museum of Wrecks** provat flera nya aktiviteter som riktar sig till den unga publiken. Bland annat genomfördes en animationsworkshop tillsammans med en konstpedagog under påsklovet. På höstlovet arrangerades cirkusmusikalen *Havet*. Vrak har även fortsatt med aktiviteter såsom Mini-marinarkeologerna, ett dagsläger för barn mellan 8 och 12 år som är intresserade av Östersjön och marin- arkeologi. Detta år hade aktiviteten vikingar som tema.

Järnvägmuseet har under året anordnat babyträffar utanför ordinarie öppettid. Träffarna med lekrum, visstund och fika blev välbesökta och nådde många nya besökare. Museets högsäsong med minitåg, öppen banvaktarstuga och rälsbussturer har lockat många barnfamiljer och har i hög grad bidragit till museets besökstal.

Verksamhet för den unga publiken redovisas även i avsnitt 3.4.3.

11.2 Tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning

UR SMTM:S REGLERINGSBREV FÖR 2025

Statens maritima och transporthistoriska museer ska redovisa de åtgärder som vidtagits för att öka tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning.

SMTM arbetar kontinuerligt med att göra den publika verksamheten och museimiljöerna tillgängliga för användarna genom att undanröja eller minimera hinder som kan försvåra möjligheten att ta del av verksamheten.

Innehållet i myndighetens utställningar kommuniceras med hänsyn tagen till olika kognitiva förutsättningar. För texter, bilder, ljud, film och interaktiva moment har hänsyn tagits till fysiska funktionsvariationer.

Den anpassade grundskolan Carpe Diem är en av de skolor som regelbundet använder **Marinmuseum** som lärmiljö. Genom skolans internationella utbyte med andra specialskolor har museet under året tagit emot elever och lärare från flera nordiska länder samt Färöarna. Besöket innehöll bland annat en fördjupad pedagogisk visning med fokus på hur museet kan användas i utbildningssammanhang för elevgrupper med olika behov.

Sjöhistoriska museet har under året haft specialanpassade visningar för personer med demens och deras närstående. Under 2025 har museet också arbetat med att förbättra webbtillgängligheten.

Vasamuseet har i sin skolverksamhet lång erfarenhet av att ta emot elever med olika fysiska och kognitiva funktionsvariationer och arbetar fortlöpande för att ännu fler elever med funktionsvariationer ska kunna besöka museet. Sedan 2023 finns förberedelsefilmer på museets webbplats som ska underlätta för besökare med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) samt skolprogram som är skraddarsydda för målgruppen.

Under 2025 har museet fortsatt samarbete med Riksförbundet Attention, ett förbund som sprider kunskap om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Samarbetet har bland annat resulterat i specialvisningar för föreningens medlemmar.

Under 2025 inledde museet ett samarbete med organisationen Autism Sverige, som arbetar för att underlätta för personer med autism.

11.3 Lokalkostnader

UR SMTM:S REGLERINGSBREV FÖR 2025

Statens maritima och transporthistoriska museer ska specificera myndighetens totala lokalkostnader för 2025 enligt följande:

- hyra
- el och uppvärmning
- reparationer och underhåll
- övriga driftskostnader.

Om myndigheten har fler än en hyresvärd ska kostnaderna fördelas per hyresvärd.

Tabell 35 SMTM:s lokalkostnader 2025 (tkr)

Hyra	El och uppvärmning	Reparationer och underhåll	Övriga driftskostnader	TOTALT
108 374	10 194	1 302	9 938	129 808

Tabell 36 Sammanställning av SMTM:s hyreskostnader per hyresvärd 2025 (kronor)

Hyresvärd	Hyra
Statens fastighetsverk	84 366 856
Trafikverket	11 896 645
Mileway Sunbeam Bidco AB	4 114 235
Kungliga Djurgårdens Förvaltning	2 514 144
Real Fastigheter Nättraby AB	2 064 062
Riksantikvarieämbetet	867 911
Tornstaden Rindö nr 1 AB	781 644
Karlskrona kommun	368 546
Vasakronan Fastigheter AB	338 484
Booforsen Fastighets AB	310 000
Fortifikationsverket	232 110
Saltsjö Pir AB	224 247
Örebro-Västmanlands Arkiv AB	112 500
Stockholms stad	59 573
Museiföreningen Gefle-Dala Jernväg	53 144
MTAB Sverige AB	18 872
Stumholmens Samfällighetsförening	15 950
Övriga hyreskostnader	34 701

11.4 Bevara och tillgängliggöra kulturarvet genom digitisering och digitalisering

UR SMTM:S REGLERINGSBREV FÖR 2025

Syftet med digitisering och digitalisering är att kulturarvet ska tillgängliggöras för fler samtidigt som det är viktigt att ur beredskapssynpunkt trygga samlingarnas fortlevnad. Statens maritima och transporthistoriska museer ska redovisa resultatet av arbetet med digitisering och digitalisering av myndighetens samlingar.

Av redovisningen ska framgå:

- samlingarnas storlek (inklusive årets tillväxt),
- hur stort antal i, och hur stor andel av, samlingarna som är digital,
- hur stor andel av samlingarna som är digitalt tillgänglig,
- vilka delar av resultatet som härrör från den medelsförstärkning som myndigheten har tilldelats,
- vilka kostnader myndigheten haft för arbetet med digitisering och digitalisering.

11.4.1 Samlingarnas storlek och grad av digitalisering

Sammanställningen av SMTM:s samlingar i tabell 37 visar att de till stor del är digitaliserade och i hög grad sökbara för allmänheten.

En viktig del i digitaliseringen är att tillse att samlingarna har goda strukturerade och kontrollerade

metadata som gör att de kan sökas fram. SMTM har sedan 2024 mätt hur stor andel av de digitala samlingarna som har grundläggande katalogiseringsinformation, se avsnitt 2.2. Detta kompletterar bilden av hur myndigheten arbetar med digitalisering.

Tabell 37 Samlingarnas storlek och grad av digitalisering 2025

Typ av samling	Samlingarnas storlek (antal) ^{1,2}	Andel av samlingarna som är digital ³	Antal poster digital samling ⁴	Andel av digital samling som är publikt tillgänglig ⁵	Andel av publikt tillgänglig samling som är rättighetsmärkt ⁶	Årets tillväxt i de digitala samlingarna (antal objekt) ⁷
Föremål	165 999	100 %	127 627	52 %	99 %	1 377
Fotografier (samt verksamhetsmaterial utöver samlingar)	1 847 419	35 %	510 900	79 %	90 %	2 603
Ritningar, kartor, sjökort	96 658	45 %	68 629	76 %	88 %	1 550
Arkivalier	34 873	76 %	16 498	85 %	0 %	178
Tryckt material (böcker/tidskrifter)	96 445	71 %	66 820	100 %	0 %	342
Ljudinspelningar	55	0 %	0	0 %	0 %	0
Rörlig bild	5 080	20 %	221	75 %	68 %	129

1) Antalet accederade objekt i de analoga samlingarna, det vill säga de fysiska samlingsobjekt som myndigheten förvaltar. Uppgifterna skattas.

2) Under året har metoden för hur mängden beräknas utvecklats. Detta gör att siffrorna för vissa av posterna justerats nedåt.

3) Andel av den analoga samlingen som är metadataregistrerade i databasen. Med digital avses i detta fall att samlingarna är metadataregistrerade, det vill säga finns förtecknade med grundläggande information, i samlingsförvaltningssystemen. Uppgifterna skattas.

4) Antal digitala poster i samlingsförvaltningssystemen. En post kan innehålla flera samlingsobjekt.

5) Andel av de digitala samlingarna som är publikt tillgänglig på webbplatser.

6) Andel av de publikt tillgängliga samlingarna som även är rättighetsmärkt med öppna licenser och därmed kan användas vidare fritt.

7) Ökning av de digitala samlingarna i antal objekt. Inkluderar både insamlingar under 2025 och äldre insamlingar som har digitaliserats under året.

11.4.2 Kostnader för digitisering och digitalisering

Totalt uppgick SMTM:s kostnader för digitisering och digitalisering under 2025 till cirka 21 miljoner kronor, se tabell 38. Under 2025 tilldelades myndigheten totalt cirka 4,3 miljoner kronor av regeringen till insatser för att bevara och tillgängliggöra kulturarvet genom digitisering och digitalisering. Detta motsvarar cirka 20 procent av myndighetens totala kostnader för ändamålet.

De extra tilldelade medlen har medfört en ökad tillgänglighet till myndighetens samlingar. Av de tilldelade medlen har cirka 2,3 miljoner kronor avsatts för att med hjälp av extraanställd personal genomföra kvalitetshöjande insatser. På **Marinmuseum** har en extra satsning gjorts för en digital uppordning och kvalitetshöjning av fotosamlingen. Därutöver har museets konstsamling fotograferats och publicerats på DigitaltMuseum. På **Sjöhistoriska museet** har satsningen bland

annat inneburit att tidigare digitiserad film registrerats och tillgängliggjorts på DigitaltMuseum. På **Vasamuseet** har dokumentationsmaterial kring samlingarna lagts in i Primus för effektivare hantering. Vid **Järnvägs museet** har föremålssamlingar uppordnats och digitaliserats som ett led i att förbereda för magasinsflytt.

Utöver anställningar har medlen använts till diverse satsningar. Inom bevarandeområdet kan särskilt nämnas arbete med att digitalt dokumentera skeppet Vasa genom 3D-fotografering. Olika projekt kring digital förmedling av samlingar och kulturarv har genomförts exempelvis framtagande och kvalitetssäkring av databasen *Örloggen*, där information om vrak runt Östersjön kan sökas fram, se även avsnitt 6.3. Under året har myndigheten också påbörjat ett strategiskt utvecklingsarbete gällande digitalisering för att tydliggöra fokusområden och effektiviseringsinsatser framöver.

Tabell 38 Fördelning av kostnader för digitisering och digitalisering 2025 (kronor)¹

Särskilda projekt	Kostnader (kronor)
Kostnader särskilda projekt (inköp samt kostnader för personal)	
Tillfällig personal för digitalisering av samlingar vid samlingsenheterna	2 300 000
Digitalisering av ljud och film vid Sjöhistoriska museets samlingar samt de transporthistoriska samlingarna	104 750
Ny kamera för digitalisering av Marinmuseums konst	48 000
Presentation i KulturPunkt: Marinmuseum och Sjöhistoriska museet	112 000
3D av fartygsmodeller Sjöhistoriska	28 000
3D av Vasaskeppet för bevarande	224 000
Licens VirtuelltMuseum	65 450
Sökdatabasen <i>Örloggen</i>	530 500
Livedyk	80 800
Förmedling av rörlig bild/livesändning	109 087
Strategiskt utvecklingsarbete för digitalisering	680 000
Summa särskilda projekt	4 282 587
Övrig digitisering och digitalisering²	
Kostnader inköp, ex. licenser	5 753 742
Kostnader för personal	11 311 300
Summa övrig digitisering och digitalisering	17 065 042
TOTALA KOSTNADER FÖR DIGITISERING OCH DIGITALISERING 2025	21 347 629
Andel finansierad av medelsförstärkning 2025	20 %

1) I kostnaderna ingår inköp av tjänst och varor (inklusive licenser för system) samt tid som lagts på dessa uppgifter av tillsvidareanställd och tillfälligt anställd personal (baserat på schablonkostnader för löner).

2) I begreppen digitisering och digitalisering ingår både arbete med att överföra en samling från analog till digital form och arbete med att digitalt förmedla samlingarna och kulturarvet. Det kan vara förberedande arbete såsom sortering, eftersökning av fakta, skanning, registrering av metadata, städning av dataposter, arbete med öppna länkade data samt licensiering eller arbete med sociala medier, digitala inslag i utställningar, filmproduktioner, appar, audioguider, hemsidor, streaming av föreläsningar och artiklar på DigitaltMuseum eller andra digitala plattformar.

11.5 Breddad finansiering

UR SMTM:S REGLERINGSBREV FÖR 2025

Statens maritima och transporthistoriska museer ska redovisa hur myndigheten arbetar för att bredda finansieringen av verksamheten.

Myndighetens arbete med breddad finansiering har under 2025 fortsatt. Myndigheten arbetar med breddad finansiering utifrån flera olika infallsvinklar: samarbete med näringslivet, privata donationer, genom finansiering från forskningsråd och stiftelser samt via museernas vänföreningar.

Som exempel på samarbete med näringslivet kan nämnas det barteravtal som slutits med en stor leverantör rörande den nya stålkonstruktion som produceras och installeras för att stötta skeppet Vasa. Samarbete har också inletts med en dagligvaruhandel: för varje såld produkt (fyra stycken) går en bestämd summa till projektet *Stötta Vasa*.

Arbetet med att engagera privata donatorer till Vasas nya stöttning har fortsatt under året. Det är nu även möjligt för besökare på Vasamuseet eller museets webbplats att ge bidrag till projektet *Stötta Vasa* via museets biljettsystem. Stiftelsen Svenskt Militärhistoriskt Bibliotek har i likhet med tidigare år stöttat Vasamuseet med bidrag och varit behjälpliga i arbetet med fundraising.

Extern projektfinansiering har under 2025 utgjort en viktig del av verksamheten. Nämnas kan forskningsprogrammet *Den glömda flottan, Sveriges "blå" kulturarv cirka 1450–1850*, som finansieras av Riksbankens Jubileumsfond, via Stockholms universitet.

Museerna arbetar även tillsammans med sina vänföreningar i olika projekt, där flera av vänföreningarna donerat medel. Nämnas kan vänföreningen Vasamuseets vänner som under året har bidragit med medel till riktade insatser på Vasamuseet. Stiftelsen Vasa Rediviva har bidragit med stöd, bland annat för utveckling av logistiken kring gåvor och med 200 000 kronor till vandringsutställningen *James Cameron – Challenging the Deep* som invigs 2026.

Bland övriga vänföreningar kan nämnas Marinmusei vänner som löpande bidrar med ekonomiskt stöd till Marinmuseum, bland annat till kompetensutveckling, studiebesök, nyförvärv till samlingarna och underhåll av museifartyget Jarramas. Nämnas kan även Sjöhistoriskas vänner som bland annat bidragit med ekonomiskt stöd till förberedelse av flytt från Sjöhistoriska museet.

Sammanfattningsvis har den samlade finansieringen från externa källor ökat från 9,6 miljoner kronor under 2024 till 11,3 miljoner kronor 2025. Samtidigt finns 19,7 miljoner kronor i oförbrukade bidrag vid utgången av 2025.

Arbetet med externfinansiering har stärkt museernas relationer med både näringsliv och civilsamhälle. SMTM kommer även framöver att fortsätta arbetet med externa bidragspartners för att säkerställa en hållbar och breddad finansiering av verksamheten.

11.6 Uppdrag om inordnande av verksamheten vid Statens försvarshistoriska museer

UR UPPDRAG TILL STATENS MARITIMA OCH TRANSPORTHISTORISKA MUSEER OCH STATENS FÖRSVARSHISTORISKA MUSEER ATT LÄMNA FÖRSLAG OM ORGANISATIONSFÖRÄNDRING

Regeringen ger SMTM och Statens försvarshistoriska museer i uppdrag att senast 25 mars 2025 lämna förslag på hur SFHM:s uppgifter kan överföras till och inordnas i SMTM.

Myndighetens svar inrapporterades till Regeringskansliet den 24 mars 2025.

UR UPPDRAG TILL STATENS MARITIMA OCH TRANSPORTHISTORISKA MUSEER ATT FÖRBEREDA INORDNANDET AV STATENS FÖRSVARSHISTORISKA MUSEERS UPPGIFTER I MYNDIGHETEN

UR ÄNDRING AV REGLERINGSBREV FÖR 2025 AVSEENDE STATENS MARITIMA OCH TRANSPORTHISTORISKA MUSEER

SMTM ska den 1 januari 2026 inordna de uppgifter från Statens försvarshistoriska museer som framgår av regeringens beslut den 3 juli 2025 (Ku2025/00762).

SMTM har under 2025 genomfört uppdraget i ett särskilt genomförandeprojekt med deltagare från båda myndigheterna. Genomförandeprojektet omfattade HR- och verksamhetsövergång, ekonomi- och verksamhetsplanering, kulturfrågor och arbetssätt,

ämbetsarkiv och registratur, fastighetsfrågor, avtal, säkerhet, kommunikation samt it och telefoni. Genomförandet har krävt omfattande resurser främst från myndigheternas olika stödfunktioner.

Finansiell redovisning

Resultaträkning

(tkr)	Not	2025	2024
Verksamhetens intäkter			
Intäkter av anslag		196 724	193 870
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	1	306 224	282 559
Intäkter av bidrag	2	11 327	9 615
Finansiella intäkter	3	391	505
Summa verksamhetens intäkter		514 666	486 549
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	4	-240 574	-225 121
Kostnader för lokaler		-129 808	-129 782
Övriga driftkostnader		-114 885	-103 173
Finansiella kostnader	5	-4 613	-6 485
Avskrivningar och nedskrivningar		-23 710	-19 668
Summa verksamhetens kostnader		-513 590	-484 229
VERKSAMHETSUTFALL		1 076	2 320
Transfereringar			
Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag		1 459	
Lämnade bidrag	6	-1 459	-1 500
Saldo transfereringar		0	-1 500
ÅRETS KAPITALFÖRÄNDRING	7	1 076	820

Balansräkning

(tkr)	Not	2025-12-31	2024-12-31
TILLGÅNGAR			
Immateriella anläggningstillgångar			
Balanserade utgifter för utveckling	8	0	564
Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar	9	4 015	3 298
Summa immateriella anläggningstillgångar		4 015	3 862
Materiella anläggningstillgångar			
Förbättringsutgifter på annans fastighet	10	37 475	43 785
Maskiner, inventarier, installationer m.m.	11	73 180	80 765
Kulturtillgångar	12	4 508	4 192
Pågående nyanläggningar	13	112 445	84 986
Summa materiella anläggningstillgångar		227 608	213 728
Varulager m.m.			
Varulager och förråd	14	7 096	6 656
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar		3 940	2 336
Fordringar hos andra myndigheter		8 527	8 116
Övriga kortfristiga fordringar		0	5
Summa fordringar		12 467	10 457
Periodavgränsningsposter			
Förutbetalda kostnader	15	32 994	25 672
Upplupna bidragsintäkter		764	1 466
Övriga upplupna intäkter		2 129	966
Summa periodavgränsningsposter		35 887	28 104
Avräkning med statsverket			
Avräkning med statsverket	16	5 652	5 791
Kassa och bank			
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret		10 811	7 823
Kassa och bank		1 357	1 345
Summa kassa och bank		12 168	9 168
SUMMA TILLGÅNGAR		304 893	277 766

Balansräkning

(tkr)	Not	2025-12-31	2024-12-31
KAPITAL OCH SKULDER			
Myndighetskapital	17		
Statskapital utan avkastningskrav		2 041	2 041
Donationskapital	18	2 492	2 151
Balanserad kapitalförändring	19	-6 544	-7 364
Kapitalförändring enligt resultaträkningen	7	1 076	820
Summa myndighetskapital		-935	-2 352
Övriga avsättningar			
Summa avsättningar	20	1 385	1 556
Skulder m.m.			
Lån i Riksgäldskontoret	21	224 892	204 412
Kortfristiga skulder till andra myndigheter		14 372	14 190
Leverantörsskulder		21 694	28 312
Övriga kortfristiga skulder	22	3 335	2 983
Summa skulder m.m.		264 293	249 897
Periodavgränsningsposter	23		
Upplupna kostnader		18 874	17 351
Oförbrukade bidrag		19 708	9 679
Övriga förutbetalda intäkter		1 568	1 635
Summa periodavgränsningsposter		40 150	28 665
SUMMA KAPITAL OCH SKULDER		304 893	277 766
Ansvarsförbindelser		inga	inga

Anslagsredovisning

Redovisning mot anslag (tkr)	Not	Ingående överföringsbelopp	Årets tilldelning enligt regleringsbrev	Omdisponerat anslagsbelopp	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Utgående överföringsbelopp
Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid 8:1.6 Statens maritima och transporthistoriska museer (ramanslag)	24	-5 791	198 322	0	192 531	-198 183	-5 652

Finansiella villkor	Villkor	Utfall
---------------------	---------	--------

8:1.6

Utöver tilldelat belopp under anslaget får SMTM disponera en anslagskredit	5 880	5 652
SMTM har tillgång till en kredit på räntekontot i Riksgäldskontoret	80 000	53 347
SMTM disponerar under budgetåret en låneram i Riksgäldskontoret för investeringar i anläggningstillgångar som används i verksamheten	225 000	224 892
Anslagsposten får användas för Vasamuseets lokalkostnader	–	0
Statens maritima och transporthistoriska museer får använda högst 2 000 000 kronor för bidrag till vård av kulturhistoriskt värdefulla fartyg i enlighet med förordningen (2011:1565) om statsbidrag till kostnader för vård av kulturhistoriskt värdefulla fartyg	2 000	1 459

Ändring av regleringsbrev för budgetåret 2025 avseende Statens maritima och transporthistoriska museer (Ku2025/00598, Ku2025/00684, Ku2025/00744).

Tilläggsupplysningar och noter

Kommentarer till resultatredovisningen

Personalkostnader fördelas till respektive instruktionspunkt enligt redovisad eller uppskattad tid. Som grund har en medelkostnad per arbetsdag beräknats.

SMTM ska särskilt redovisa utbetalda ersättningar till upphovspersoner som har gjorts i enlighet med avtalet om upphovspersoners rätt till medverkans- och utställningsersättning (MU-avtalet). Under 2025 har 64 900 kr betalats ut till en konstnär enligt MU-avtalet.

Kommentarer till noter

Belopp anges i tusentals kronor (tkr) där inte annat anges. Marinmuseum förkortas MM, Sjöhistoriska museet SM, Vasamuseet VM, Vrak – Museum of Wrecks VR och Järnvägmuseet JM.

1:a januari 2024 byttes flera konton i både balans- och resultaträkning. Detta gjordes för att matcha Statens servicecenters så kallade gemensamma kontoplan. På kontonivå finns därför skillnader i redovisningen mellan åren. Bytet har dock inte påverkat redovisningen på s-koder eller på annan nivå. Det har inte heller påverkat redovisningen av noter.

Redovisnings- och värderingsprinciper

Allmänt

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med förordning (2000:605) om myndigheters årsredovisning och budgetunderlag.

SMTM:s redovisning följer god redovisningssed enligt Ekonomistyrningsverkets allmänna råd till 6 § förordning (2000:606) om myndigheters bokföring.

Avgiftsbelagd verksamhet med full kostnadstäckning

Vasamuseet (exkl. butiksverksamhet), försäljning av varor (butiksverksamhet) samt undersökningar, utredningar och andra tjänster (marinarkeologisk uppdragsverksamhet) har krav på full kostnadstäckning. Redovisningsmässigt innebär det att dessa verksamheter är löpande skilda från anslaget och bär samtliga direkta och indirekta kostnader. Resultatet för verksamheterna redovisas i separat tabell.

Värdering av fordringar och skulder

Fordringarna har upptagits till det belopp som efter individuell prövning beräknas bli inbetalt. Skulderna har upptagits till det belopp som efter individuell prövning beräknas bli utbetalt. I de fall faktura eller motsvarande inkommit efter fastställd brytdag (2026-01-05) eller när fordrings- eller skuldbeloppet inte är exakt känt när årsredovisningen upprättas, redovisas beloppen som periodavgränsningsposter. Övriga händelser tas upp som fordringar respektive skulder. Som periodavgränsningspost bokförs

händelser med belopp överstigande ett halvt prisbasbelopp (år 2025 = 29 400 kr).

Värdering av anläggningstillgångar

Tillgångar avsedda för stadigvarande bruk med ett anskaffningsvärde på minst ett halvt prisbasbelopp (år 2025 = 29 400 kr) och en beräknad ekonomisk livslängd på tre år eller längre definieras som anläggningstillgångar.

Objekt utgörande en fungerande enhet vars sammanlagda anskaffningsvärde uppgår till mer än ett halvt prisbasbelopp klassificeras även som anläggningstillgång.

SMTM redovisar inte bärbara datorer som anläggningstillgång, utan kostnadsför dem direkt. Anledningen till det är att utrustningens ekonomiska livslängd inte bedöms uppgå till tre år, på grund av det extra slitaget den bärbara funktionen utsätts för.

Anläggningstillgångar skrivs av linjärt över den bedömda ekonomiska livslängden. Avskrivningen startar den månad då tillgången tas i bruk.

**SMTM tillämpar som grundregel
följande avskrivningstider:**

Basutställningar	5 år
Förbättringsutgifter på annans fastighet	10 år
Bilar samt möbler	5 år
Kopiatorer och annan IT-utrustning	3 år
Immateriella anläggningstillgångar	5 år
Kulturtillgångar	Skrivs ej av

I vissa fall görs avsteg från grundregeln då en individuell bedömning ger annan avskrivningstid.

Värdering av varulager

Varulagret är värderat till det lägsta av anskaffningsvärdet och verkligt värde. Avdrag för bedömd faktiskt inkurans har gjorts.

Uppgifter om ledande befattningshavare (tkr)

	2025	2024
Lars Amréus, överintendent	1 484	1 422
Ledamot i Kungliga Djurgårdens Intressenter AB		
Ledamot i styrelsen för Arbetsgivarverket		
Ledamot i International Congress of Maritime Museums		

Noter

Not 1	Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2025	2024
	Intäkter av avgifter enligt 4 § avgiftsförordningen		
	Lokalhyra	8 299	6 462
	Övriga 4 §-intäkter	4 198	1 046
	– varav tjänsteexport	(122)	(130)
	Summa	12 496	7 508
	Intäkter av avgifter enligt 3 § avgiftsförordningen		
	Entréer och visningar	259 220	247 297
	Butiksförsäljning	27 284	22 348
	Övrig publik verksamhet	4 248	4 309
	– varav verksamhet riktad mot barn	(545)	(425)
	Marinarkeologiska uppdrag	1 246	1 096
	– varav tjänsteexport	(0)	(0)
	Övrigt	0	0
	Summa	291 998	275 050
	Sponsringsintäkter	1 729	0
	Reavinst vid avyttring av anläggningstillgång	0	0
	TOTALT	306 224	282 559
	4 §-intäkter i förhållande till totala verksamhetskostnader	2,4 %	1,6 %

Not 2	Intäkter av bidrag	2025	2024
	Statliga bidrag		
	Arbetsförmedlingen	1 377	1 654
	Riksantikvarieämbetet	0	3
	Stockholms universitet	1 229	3 146
	Statens tjänstepensionsverk	217	198
	Trafikverket	0	344
	Övriga statliga bidrag	383	422
	Summa	3 206	5 767
	Mellanstatliga bidrag		
	EU	0	0
	Summa	0	0
	Icke-statliga bidrag		
	Riksbankens jubileumsfond	3 500	0
	Föreningen Sveriges sjöfartsmuseum i Stockholm	2 928	2 516
	Vasa rediviva	136	170
	Jernkontoret (Osmundsvrak)	168	767
	Övriga icke-statliga bidrag	1 389	395
	Summa	8 121	3 848
	TOTALT	11 327	9 615

Not 3	Finansiella intäkter	2025	2024
	Ränta på räntekonto Riksgäldskontoret	296	494
	Realiserade kursvinster	77	1
	Övriga finansiella intäkter	19	11
	Summa	391	505

Not 4	Kostnader för personal	2025	2024
	Lönekostnad exklusive arbetsgivaravgifter, pensionspremie och andra avgifter enligt lag och avtal	-155 637	-146 286
	– varav arvoden till ej anställd personal	(-253)	(-229)
	Övriga personalkostnader	-84 937	-78 835
	Summa	-240 574	-225 121

Not 5	Finansiella kostnader	2025	2024
	Ränta lån i Riksgäldskontoret	-4 582	-6 379
	Övriga finansiella kostnader	-31	-106
	Summa	-4 613	-6 485

Not 6	Lämnade bidrag	2025	2024
	Bidrag till historiskt värdefulla fartyg	-1 459	-1 500
	Summa	-1 459	-1 500

Bidrag till bevarande och brukande av historiskt värdefulla fartyg är utbetalade enligt förordningen (2011:1565) om statsbidrag till kostnader för vård av kulturhistoriskt värdefulla fartyg.

Under 2025 har SMTM fått förändrade villkor för detta bidrag, som fr.o.m. 2025 finansieras med anslag enligt myndighetens regleringsbrev.

Not 7	Årets kapitalförändring	2025	2024
	Undersökningar, utredningar och andra tjänster	-64	26
	Försäljning av varor vid Marinmuseum	-1 255	-503
	Försäljning av varor vid Sjöhistoriska museet	-826	-839
	Försäljning av varor vid Vasamuseet	4 941	1 599
	Försäljning av varor vid Järnvägmuseet	-1 089	-134
	Vasamuseet exkl. försäljning av varor	-631	671
	Summa	1 076	820

Not 8	Balanserade utgifter för utveckling	2025-12-31	2024-12-31
	Ingående anskaffningsvärde	4 519	5 608
	Justering	0	43
	Utrangeringar	-1 932	-1 132
	Ackumulerat anskaffningsvärde	2 587	4 519
	Ingående avskrivningar	-3 955	-4 842
	Utrangeringar	1 593	1 132
	Årets avskrivningar	-225	-245
	Ackumulerade avskrivningar	-2 587	-3 955
	BOKFÖRT VÄRDE	0	564

Not 9 Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar	2025-12-31	2024-12-31
Ingående anskaffningsvärde	7 952	5 753
Utrangeringar	-1 385	-65
Överföringar	1 254	1 600
Årets anskaffningar	1 355	664
Akkumulerat anskaffningsvärde	9 176	7 952
IB, Pågående nyanläggningar	1 254	1 600
Överföringar	-1 254	-1 600
Årets anskaffningar	0	1 254
UB, Pågående nyanläggningar	0	1 254
Ingående avskrivningar	-5 908	-5 753
Utrangeringar	1 385	65
Årets avskrivningar	-638	-220
Akkumulerade avskrivningar	-5 161	-5 908
BOKFÖRT VÄRDE	4 015	3 298

Not 10 Förbättringsutgifter på annans fastighet	2025-12-31	2024-12-31
Ingående anskaffningsvärde	83 068	75 024
Utrangeringar	-3 731	-49
Överföringar	0	1 429
Årets anskaffningar	0	6 664
Akkumulerat anskaffningsvärde	79 337	83 068
Ingående avskrivningar	-39 283	-34 106
Utrangeringar	3 731	49
Årets avskrivningar	-6 309	-5 226
Akkumulerade avskrivningar	-41 861	-39 283
BOKFÖRT VÄRDE	37 475	43 785

Not 11 Maskiner, inventarier, installationer m.m.	2025-12-31	2024-12-31
Ingående anskaffningsvärde	235 041	188 139
Överförda tillgångar	2 287	17 927
Utrangeringar	-22 629	-3 170
Årets anskaffningar	6 716	32 145
Akkumulerat anskaffningsvärde	221 415	235 041
Ingående avskrivningar	-154 276	-143 469
Utrangeringar	22 579	3 170
Årets avskrivningar	-16 538	-13 977
Akkumulerade avskrivningar	-148 235	-154 276
BOKFÖRT VÄRDE	73 180	80 765

Not 12 Kulturtillgångar	2025-12-31	2024-12-31
Ingående anskaffningsvärde	8 592	8 520
Utrangeringar	-25	0
Årets anskaffningar	341	72
Akkumulerat anskaffningsvärde	8 908	8 592
Ingående avskrivningar	-4 400	-4 400
Akkumulerade avskrivningar	-4 400	-4 400
BOKFÖRT VÄRDE	4 508	4 192

Not 13 Pågående nyanläggningar	2025-12-31	2024-12-31
Ingående anskaffningsvärde	84 986	69 266
Justering	0	-1 471
Nedskrivning	0	-35
Överförda tillgångar	-2 286	-17 927
Årets anskaffningar	29 746	35 153
Akkumulerat anskaffningsvärde	112 445	84 986

Ökningen består främst av upparbetningen av Vasaskeppets nya stödvägga.

Not 14 Varulager m.m.	2025-12-31	2024-12-31
Ingående saldo	6 656	7 111
Årets förändring	440	-455
Utgående saldo	7 096	6 656

Varulagret består av varor till försäljning i myndighetens butiker.

Not 15 Periodavgränsningsposter	2025-12-31	2024-12-31
Förutbetalda hyror	27 746	23 212
Övriga förutbetalda kostnader	5 248	2 460
Förutbetalda kostnader	32 994	25 672
Arbetsförmedlingen	116	136
Stockholms universitet	648	1 330
Övriga upplupna bidragsintäkter	0	0
Upplupna bidragsintäkter	764	1 466
Arkeologiska undersökningar	192	0
Omsättningshyra	1 604	966
Övriga upplupna intäkter	333	0
Övriga upplupna intäkter	2 129	966
SUMMA PERIODAVGRÄNSNINGSPOSTER	35 887	28 104

Not 16 Avräkning med statsverket	2025-12-31	2024-12-31
Anslag i räntebärande flöde		
Ingående balans	5 791	1 912
Redovisat mot anslag	198 183	193 870
Anslagsmedel som tillförts räntekonto	-198 322	-189 991
Skulder avseende anslag i räntebärande flöde	5 652	5 791
UTGÅENDE BALANS 2025	5 652	5 791

Not 17 Myndighetskapital	Statskapital	Donationskapital	Balanserad kapitalförändring avgiftsbelagd verksamhet	Kapitalförändring enligt resultaträkningen	Summa
Utgående balans 2024	2 041	2 151	-7 364	820	-2 352
Rättelse/ ändring princip	0	0	0	0	0
Ingående balans 2025	2 041	2 151	-7 364	820	-2 352
Föregående års kapitalförändring	0	0	820	-820	0
Årets kapitalförändring	0	341	0	1 076	1 417
Summa årets förändring	0	341	820	256	1 417
UTGÅENDE BALANS 2025	2 041	2 492	-6 544	1 076	-935

Not 18 Donationskapital	2025-12-31	2024-12-31
Ingående balans	2 151	2 079
Årets anskaffning av kulturtillgångar bidragsfinansierade	341	72
Utgående balans	2 492	2 151
Donatorer		
Föreningen Sveriges sjöfartsmuseum	2 043	
Bovins stiftelse	313	
Marinmusei vänner	64	
Stockholms Auktionskammare	72	
SUMMA	2 492	

Not 19 Balanserad kapitalförändring	2025-12-31	2024-12-31
Undersökningar, utredningar och andra tjänster	331	306
Försäljning av varor vid Marinmuseum	-10 985	-10 482
Försäljning av varor vid Sjöhistoriska museet	-14 326	-13 487
Försäljning av varor vid Vasamuseet	24 964	23 365
Försäljning av varor vid Järnvägs museet	-188	-55
Vasamuseet exkl. försäljning av varor	-6 340	-7 011
Summa	-6 544	-7 364

Not 20 Övriga avsättningar	2025-12-31	2024-12-31
Ingående avsättning	1 556	1 642
Årets förändring	-171	-86
Utgående avsättning	1 385	1 556
Syftet med avsättningen är att stärka kompetensen för individer och grupper enligt lokalt kollektivavtal.		

Not 21 Lån i Riksgäldskontoret	2025-12-31	2024-12-31
Beviljad låneram	225 000	210 000
Utnyttjad låneram	224 892	204 412
Ingående balans	204 412	149 705
Under året nyupptagna lån	45 396	73 336
Årets amorteringar	-24 916	-18 629
Utgående balans	224 892	204 412

Not 22 Övriga kortfristiga skulder	2025-12-31	2024-12-31
Personalens källskatt	3 338	3 019
Övriga skulder	-3	-36
Summa	3 335	2 983

Not 23 Periodavgränsningsposter	2025-12-31	2024-12-31
Löne- och semesterlöneskuld	16 717	15 544
Provisioner till researrangörer	128	43
Övriga upplupna kostnader	2 029	1 764
Upplupna kostnader	18 874	17 351
Riksantikvarieämbetet	0	0
– varav bidragen från statliga givare beräknas tas i anspråk:		
inom 0–3 månader	0	
inom 3–12 månader	0	
inom 1–3 år	0	
mer än 3 år	0	
Föreningen Sveriges Sjöfartsmuseum i Stockholm (FSSS)	1 920	1 555
Investeringar FSSS	0	260
Riksbankens jubileumsfond	6 500	0
Testamente Kjell Aghult	4 187	4 415
Fundraising Stötta Vasa	5 591	1 662
Övriga oförbrukade bidrag från icke statliga givare	1 510	1 787
Oförbrukade bidrag	19 708	9 679
Samtliga oförbrukade bidrag är donationer enligt 2 och 3 §§ donationsförordningen.		
Årets mottagna donationer		
Riksbankens jubileumsfond	10 000	
Föreningen Sveriges Sjöfartsmuseum i Stockholm (FSSS)	3 034	
Stiftelsen Vasa Rediviva	3 264	
Övriga mottagna donationer under 10 prisbasbelopp	2 265	
Totala mottagna donationer	18 563	
För vidare läsning kring donationer, se avsnitt 11.5.		
Förutbetalda hyresintäkter	768	763
Övriga förutbetalda intäkter	800	872
Övriga förutbetalda intäkter	1 568	1 635
SUMMA PERIODAVGRÄNSNINGSPOSTER	40 150	28 665

Not 24 Redovisning mot anslag	2025	2024
Intäkter av anslag i resultaträkningen samt medel från statens budget för bidrag	–198 183	–193 870
Utgifter i anslagsredovisningen	198 183	193 870
Summa	0	0
INKOMSTER SOM ÄR REDOVISADE UNDER ANSLAGET	36 509	32 640

Sammanställning av väsentliga uppgifter

Avser (tkr)	2025	2024	2023	2022	2021
Låneram i Riksgäldskontoret					
Beviljad i regleringsbrev	225 000	210 000	180 000	180 000	193 000
Utnyttjad	224 892	204 412	149 705	143 493	141 573
Kontokredit hos Riksgäldskontoret					
Beviljad i regleringsbrev	80 000	80 000	80 000	80 000	40 000
Maximalt utnyttjad	53 347	50 234	34 107	0	0
Räntekonto hos Riksgäldskontoret					
Ränteintäkter	313	494	578	115	0
Räntekostnader	4 613	6 379	5 153	363	0
Avgiftsintäkter					
Budget enligt regleringsbrev (disponeras)	298 798	271 080	228 594	158 806	105 364
Avgiftsintäkter som disponeras av myndigheten	306 224	282 559	236 897	173 588	59 695
Anslagskredit, anslag 8:1.6 Centrala museer: Myndigheter: SMTM					
Beviljad i regleringsbrev	5 880	5 918	5 826	6 010	5 897
Utnyttjad	5 652	5 791	1 912	0	0
Summa anslagssparande	0	0	0	5 728	9 161
Antal årsarbetskrafter totalt	267	256	250	226	210
Medelantalet anställda totalt	317	303	289	254	231
Driftkostnad per årsarbetskraft	1 817	1 789	1 671	1 735	1 611
Balanserad kapitalförändring	-6 544	-7 364	-7 995	21 705	3 164
ÅRETS KAPITALFÖRÄNDRING	1 076	820	631	-29 700	18 541

Undertecknande av årsredovisning 2025

Jag intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

Stockholm 2026-02-20

Lars Amréus
Överintendent

VASAMUSEET
JÄRNVÄGSMUSEET
SJÖHISTORISKA MUSEET
VRAK – MUSEUM OF WRECKS
MARINMUSEUM

STATENS
MARITIMA OCH
TRANSPORTHISTORISKA
MUSEER